

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Mari Eek

**KOROONAVIIRUSEGA SEOTUD MAKSUMUUDATUSED
NING RAKENDATUD MEETMETE MÕJU EESTI NÄITEL**

Magistritöö

Õppekava ÄRIRAHANDUS JA MAJANDUSARVESTUS, peeriala majandusarvestus

Juhendaja: Kaidi Kallaste, PhD

Tallinn 2021

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 11 288 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Mari Eek .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 153042TARM

Üliõpilase e-posti aadress: Mari.Eek@hotmail.com

Juhendaja: Kaidi Kallaste, PhD:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE.....	5
SISSEJUHATUS	6
1. KORONAVIIRUS JA MAKSUPOLIITILISED MEETMED	9
1.1. Uuringu meetoodika	9
1.2. Maksustamise põhieesmärgid, hea maksusüsteem ja maksumuudatuste olemus	11
1.2.1. Maksustamise põhieesmärgid ja hea maksusüsteem	11
1.2.2. Maksumuudatuste olemus	12
1.3. Koroonaviirusega seotud maksumuudatused Eestis	15
1.3.1. Tulumaksu puudutavad maksumuudatused	16
1.3.2. Sotsiaalkindlustusmaksleid puudutavad maksumuudatused	16
1.3.3. Käibemaksu puudutavad maksumuudatused	18
1.3.4. Aktsiise ja veeteetasu puudutavad maksumuudatused	18
1.3.5. Maksukorralduse seaduse muudatused.....	19
1.4. Maksumuudatused teistes riikides ehk Eesti peamiste kaubanduspartnerite praktika.....	20
1.4.1. Soome	20
1.4.2. Rootsi.....	22
1.4.3. Läti.....	23
1.4.4. Leedu	25
1.4.5. Saksamaa	26
2. EESTIS KEHTESTATUD MAKSUMUUDATUSTE EESMÄRGID, TEGELIK OLUKORD JA EESTI KAUBANDUSPARTNERITE KÄEKÄIK	28
2.1. Eestis rakendatud maksumuudatuste eesmärgid.....	28
2.1.1. Tulumaksu puudutavate maksumuudatuste eesmärk	28
2.1.2. Sotsiaalkindlustusmaksleid puudutavate maksumuudatuste eesmärk	28
2.1.3. Käibemaksu puudutavate maksumuudatuste eesmärk	29
2.1.4. Aktsiise ja veeteetasu puudutavate maksumuudatuste eesmärk	30
2.1.5. Maksukorralduse seaduse muudatuste eesmärk	32
2.2. Eestis rakendatud maksumuudatuste tegelikud tulemused.....	32
2.2.1. Tulumaksu puudutavad maksumuudatused	33
2.2.2. Sotsiaalkindlustusmaksleid puudutavad maksumuudatused	34
2.2.3. Käibemaksu puudutavad maksumuudatused.....	35

2.2.4. Aktsiise ja veeteetasu puudutavad maksumuudatused	36
2.2.5. Maksukorralduse seaduse muudatused.....	38
2.3. Eesti ja kaubanduspartnerite senine käekäik	40
2.4. Teiste riikide parim praktika.....	42
2.5. Järeldused ja ettepanekud	43
KOKKUVÕTE	47
SUMMARY.....	50
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	53
LISAD	63
Lisa 1. Põhja-Eesti Regionaalhaigla vastus infopäringule (kingitused ja annetused)	63
Lisa 2. Sotsiaalministeeriumi vastus infopäringule (sotsiaalmaksu miinimumkohustusega seotud muudatused)	64
Lisa 3. Rahandusministeeriumi vastus infopäringule (vähendatud käibemaksumäära kohaldamise laiendamine)	65
Lisa 4. Ekspress Meedia AS vastus infopäringule (e-väljaannetele kohalduv vähendatud käibemaksumäär).....	66
Lisa 5. Äripäev AS vastus infopäringule (e-väljaannetele kohalduv vähendatud käibemaksumäär).....	67
Lisa 6. Postimees Grupp AS vastus infopäringule (e-väljaannetele kohalduv vähendatud käibemaksumäär).....	68
Lisa 7. Maksu- ja Tolliameti vastus infopäringule	69
Lisa 8. Rahandusministeeriumi vastus infopäringule (aktsiisid).....	71
Lisa 9. Veeteede Ameti vastus infopäringule (veeteetasu maksuvabastus)	72
Lisa 10. Laevade arv ja veeteetasu laekumine (30.09.2020 seis).....	73
Lisa 11. Lihtlitsents	74

LÜHIKOKKUVÕTE

Maailmas ei ole magistritöö kirjutamise ajal aktuaalsemat teemat kui koroonaviirus. Selleks, et viiruse poolt tekitatud kahju leevendada, on riigid võtnud kasutusele mitmesuguseid poliitikameetmeid ning kehtestanud erinevaid maksumuudatusi.

Riigikogus 2020. aasta 15. aprillil vastu võetud maksumuudatuste pakett hõlmab selliseid maksu-meetmeid nagu teise pensionisamba maksete ajutine peatamine, kütuste aktsiisimäärade, maksu-intresside ja digiväljaannete käibemaksumäära vähendamine, täiendav mahaarvamiste võimalus metsa müügist saadud tulust ning vabastus veeteetasu maksmisest. Magistritöös leiavad lisaks Eestis koroonapandeemiaga seoses kehtestatud maksu-meetmetele käsitlemist ka Eesti peamiste kaubanduspartnerite – Soome, Rootsi, Läti, Leedu ja Saksamaa – maksumuudatused.

Maksumuudatuste kehtestamisel koostasid asjasse puutuvad ministeeriumid iga meetme kohta mõjude eelhindamise. Magistritöö eesmärk on välja selgitada, milliseid koroonaviirusest tingitud maksupoliitilisi meetmeid on rakendanud Eesti ja tema peamised kaubanduspartnerid ning kas Eesti maksumuudatused on eesmärki täitnud ja missugune on nende mõju. Autor tugines töö kirjutamisel nii vabalt kättesaadavatele andmetele kui saatis järelepärimised ka Maksu- ja Tolliametile, asjasse puutuvatele ministeeriumitele, Veeteede Ametile, Eesti suurematele haiglatele, Riigi Infosüsteemide Keskusele ja suurimatele meediaettevõtetele.

Kogutud andmetest ja analüüsist nähtub, et mitmete Eestis rakendatud maksu-meetmete puhul on ootused realiseerunud ja tegelik olukord vastab prognoositule. Magistritöös jõutakse tõdemuseni, et riikide maksu-meetmete hulgas leiab nii sarnasusi kui ka erinevaid jooni. Ajutised maksu-meetmed, mis lubavad enam paindlikkust maksude tasumisel, maksuvõlgade ajatamist ja maksu-intresside vähendamist, on laialdast kohaldamist leidnud ka Eesti kaubanduspartnerite praktikas. Samas paistab Eesti võrdluses peamiste kaubanduspartneritega silma püsiva iseloomuga maksumuudatuste poolest.

Võtmesõnad: maksumuudatused, koroonaviirus, Eesti kaubanduspartnerid

SISSEJUHATUS

Praegust aega iseloomustab ebakindlus ja määramatus tuleviku ees. Maailm on olukorras, mille sarnast pole kaasaja inimesed sellises mastaabis iial varem kogenud. Küllap ei leidu kedagi, kes poleks kuulnud koroonaviirusest ja selle laastamistööst.

Koroonapandeemia tagajärgedeks on ulatuslik tervisekriis ja majanduslangus, mille sarnastele ei leidu lähiajaloo pretseidenti (Tax and fiscal ... 2020). Käesoleva kriisi erakordsus seisneb muuhulgas selles, et viirusest ei jää puutumata ükski riik (Rahandusministeeriumi suvine ... 2020). Iseäranis haavatavateks peetakse praeguses kriisis aga just arenevate riikide majandusi (Canuto 2020). Koroonapandeemia tõttu sai 2020. aastal läbi kogu aastakümne väldanud stabiilne kasvuperiood maailma majanduses ja prognoosi kohaselt ületab majanduslangus koroonaviiruse üleilmse leviku tõttu ka eelmise finantskriisi kukkumist: 2020. aastaks on prognoositud maailmamajanduse languse suuruseks 4,5% (Rahandusministeeriumi suvine ... 2020). Ka üleilmne maailma majanduse ebakindluse indeks viitab tõsiasjale, et koroonaviirusest tingitud ebakindlus on käesoleva sajandi suurim ning oma ulatuse poolest sarnane suisa Suure Depressiooni ajal kogetule (Baker et al. 2020).

Teadupärast sõltub koroonakriisi mõju ulatus majandusele paljus ka riikide poolt kehtestatavatest majandusmeetmetest. ÜRO on oma kaubandus- ja arengukonverentsi raportis juhtinud tähelepanu asjaolule, et koroonakriisi kestus ja majanduslanguse sügavus sõltuvad lisaks sellele kui kiiresti suudetakse viiruse levikule piir panna ja millal leitakse vaktsiin, ka sellest, kui tõhusad on meetmed, mis võetakse poliitikakujundajate poolt tarvitusele viiruse poolt tekitatud kahjude leevendamiseks (The coronavirus ... 2020).

Cambridge'i sõnaraamatu järgi on traditsioonilised fiskaalstiimulid defineeritud kui valitsuse katse elavdada majandust maksude vähendamise, valitsuse kulutuste suurendamise või mõlema eeltoodud meetme kombineerimise kaudu (Cambridge Dictionary 2020). Koroonakriisis rakendatud meetmed aga erinevad tavapärasest fiskaalstiimulitest mitmelgi moel. Traditsiooniline fiskaalstiimulite pakett, mille eesmärgiks on turgutada majandust investeeringute elavdamise ja tarbimise ergutamise kaudu, ei ole koroonapandeemia tingimustes kehtestatud piirangute tõttu

kaugeltki piisav. (Tax Policy ... 2020) Gaspar ja Mauro (2020) toonitavad ka, et fiskaalmeetmete kohaldamisel on oluline lähtuda õigeaegsuse, sihipärasuse ja ajutisuse põhimõtetest.

Majanduspoliitika ülesanne on tagada, et riikide majandused saaksid terviseriskist tulenevate piirangumeetmete leevenedes nende negatiivsest mõjust esimesel võimalusel taastuda. See aga nõuab mitmetahulist ja ambitsioonikat poliitilist reageerimist. (Baldwin, Weder di Mauro 2020, 191) Euroopa Liidu tasandil räägitakse meetmete kontekstis nii „helikopterirahast“ ehk otse või kaudselt tavatarbijani suunatud Euroopa Keskpanga rahatrükist, võlgade restruktureerimisest, koroonavõlakirjadest ja hulgast teistest meetmetest (Baldwin, Weder di Mauro 2020).

Lisaks mitmesugustele muudele majandusmeetmetele on riigid uudsetes koroonakriisi tingimustes võtnud kasutusele erisuguseid maksumeetmeid ja kehtestanud maksumuudatusi. Just koroonaviirusega seotud maksumuudatustele käesolevas magistritöös keskendutaksegi.

Käesoleva magistritöö eesmärk on välja selgitada, milliseid koroonaviirusest tingitud maksupoliitilisi meetmeid on rakendanud Eesti ja tema peamised kaubanduspartnerid ning kas Eesti maksumuudatused on eesmärki täitnud ja missugune on nende mõju. Vaatlusaluste maksumeetmete ajaline skoop on piiritletud koroonaviiruse esimese laine ohjamiseks 2020. aasta kevadel rakendatud maksumeetmetega.

Magistritöös tõstatatud eesmärgi saavutamiseks on autor sõnastanud järgmised uurimisküsimused:

1. Milliseid on Eestis koroonaviirusega seoses kehtestatud maksumuudatused ja missugused olid ootused ja eesmärgid muudatuste algamisel?
2. Kas Eestis rakendatud maksumuudatused on täitnud seatud eesmärgid ehk millised on maksumuudatuste tegelikud tulemused?
3. Milliseid maksumuudatusi on Eesti peamised kaubanduspartnerid (Soome, Rootsi, Läti, Leedu ja Saksamaa) kehtestanud koroonaviirusega seoses?

Magistritöö koosneb kahest peatükist, millest esimeses kirjeldatakse magistritöö metoodikat ja antakse ülevaade teemakohasest teoreetilisest käsitlusest. Seejärel peatutakse põgusalt maksustamise põhieesmärkidel ja tuuakse välja hea maksusüsteemi tunnused, keskendutakse maksumuudatuste olemusele ja süvenetakse koroonapandeemiast ajendatud maksumuudatusesse Eestis. Magistritöö esimeses osas kaardistatakse ka koroonaviirusega seotud maksumuudatused teistes riikides ehk antakse ülevaade Eesti peamiste kaubanduspartnerite – Soome, Rootsi, Läti,

Leedu ja Saksamaa – koroonaviirusega seotud maksumeetmetest. Magistritöö teises osas kaardistatakse Eesti seadusandja ootused ja prognoosid muudatuse algamisel. Seejärel püütakse, kus võimalik, välja selgitada Eestis rakendatud maksumeetmete tegelikud tulemused ehk vastata küsimusele, et kas kehtestatud maksumuudatused on täitnud algselt püstitatud eesmärgid. Magistritöö lõpus keskendutakse Eesti peamiste kaubanduspartnerite kogemusele.

1. KORONAVIIRUS JA MAKSUPOLIITILISED MEETMED

Maailma majanduse segi paisanud COVID-19 (inglise keeles *Corona Virus Disease 2019*) on ägeda raskekujulise respiratoorse sündroomiga koroonaviiruse ("*severe acute respiratory syndrome coronavirus 2*" ehk lühidalt SARS-CoV-2) poolt põhjustatud nakkushaigus. Piisknakkusena ja saastunud pindade kaudu leviva viiruse iseloomulikumaks sümptomiteks on palavik, köha, väsimus ning kurgu-, pea- ja lihasvalu. Selle haiguse riskirühma kuuluvad eelkõige vanemaealised, aga ka tõsiste krooniliste haigustega inimesed. (Nakkushaigused ... 2020) 2020. aasta 11. märtsil kuulutas Maailma Tervishoiuorganisatsioon koroonaviiruse puhangu ametlikult pandeemiaks (Listings of ... 2020). Pandeemia mõiste on defineeritud kui "epideemia, mis esineb kogu maailmas või väga laial alal, hõlmab paljusid maid ja mõjutab tavaliselt suurt hulka inimesi" (Last 2001). Teisalt esineb pandeemia definitsiooni osas vastakaid seisukohti ja on tehtud katseid pandeemia mõistet paremini avada (Morens et al. 2009), samuti on arvamusi, et eeltoodud definitsioon ei ole piisav, kuna see ei hõlma infot haiguse tõsiduse ega elanikkonna immuunsuse kohta (Kelly 2011). Ehkki pandeemia mõistesse puutuvast valitseb küll vastakaid arvamusi, siis koroonaviiruse puhangu tõsiduse osas, ohus inimeste tervisele, viiruse leviku laias ulatuses ning kõikehõlmavas mõjus pole kellelgi enam kahtlust. Vaid loetud kuudega on Hiinast alanud viirusepuhangust saanud üleilmne epideemia. 2020. aasta oktoobri lõpu seisuga on koroonaviirusesse nakatunud enam kui 43 miljonit inimest rohkem kui 200 riigis. Selle erakordselt nakkava viiruse tõttu surnute arv ületas ühe miljoni inimese piiri 2020. aasta 29. septembril. (Our World ... 2020)

1.1. Uuringu metoodika

Magistritöö teema valikul sai peamiseks lähtekohaks ja kaalukeeleks teema aktuaalsus. Maailmas ei ole käesoleva magistritöö kirjutamise hetkel akuutsemat ja aktuaalsemat teemat kui koroonaviirus. Kogu maailma puudutava ja terveid riike halvava viiruse levik on tinginud erakorraliste meetmete kasutuselevõtu vajaduse. Selleks, et viiruse laastavat mõju majandusele leevendada, on riigid muuhulgas rakendanud mitmesuguseid nii püsiva kui ka ajutise iseloomuga maksimeetmeid.

Magistritöö kirjutamisel on töö autor tuginenud teaduskirjandusele ja juhitud kehtivatest õigusaktidest. Töö empiirilises osas on autor läbi viinud andmeanalüüsi, kasutades näiteks Rahandusministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti, Eesti Statistikaameti ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD – *Organisation for Economic Co-operation and Development*) poolt kogutud andmeid. Kõikse uuringu raames olid vaatluse all kõik Eestis koroonaviirusega seoses kehtestatud maksumuudatused – magistritöö esimeses osas just nendele keskendutakse. Samuti peatatakse käesoleva magistritöö esimeses osas Eesti peamiste kaubanduspartnerite s.o Soome, Rootsi, Läti, Leedu ja Saksamaa poolt koroonaviirusega seoses kehtestatud maksimeetmed. Töö teises osas kaardistab autor Eestis maksumuudatuste algatamisel sõnastatud eesmärgid ja ootused, püüab kus võimalik selgitada välja tegeliku seisuga ning võrdleb Eestis kehtestatud meetmeid Eesti peamiste kaubanduspartnerite omadega. Tegelik tulemuste välja selgitamiseks pöördus töö autor kirjalike järelepärimistega nii Maksu- ja Tolliameti, asjasse puutuvate ministeeriumite, Veeteede Ameti, suuremate haiglate kui ka Eesti suurimate meediaettevõtete poole. Ettevõtlustegevuse lõpetanud FIE-de arvu kohta on andmed avalikult kättesaadavad Registrate ja Infosüsteemide Keskuse veebilehe statistikarubriigis, ettevõtlustegevuse peatamise algatanud FIE-de arvu välja selgitamiseks esitas autor eraldi andmepäringu Registrate ja Infosüsteemide Keskusele.

Magistritöös püstitatud eesmärgist lähtuvalt peab autor kõige otstarbekamaks tugineda maksumuudatuste mõjude eel- ja kus võimalik seal ka vahe- või järelhindamise tulemustele. Mõjude hindamine on defineeritud kui on informatsioonil põhinev analüütiline lähenemine planeeritavate poliitikavahendite võimalike kulude ja tagajärgede ning ka kõrvalnähtude hindamiseks. Tasub tähele panna, et mõjude hindamine ei ole poliitiliste otsuste asendaja, vaid otsustusprotsessi toetav tegevus. Mõjude hindamise kasutegur seisneb asjaolus, et see aitab parandada nii otsustusprotsesside kvaliteeti kui ka läbipaistvust. Samuti loob mõjude hindamine paremad eeldused selleks, et otsused lõppkokkuvõttes ka soovitud mõju avaldaksid. (Mõjude hindamine ... 2012, 3) Mõjude analüüsi üks praktilisimaid väärtusi seisneb lõppkokkuvõttes asjaolus, et analüüsi abil on võimalik teha hästi informeeritud valikuid piiratud ressursside tingimustes ja võimaluste paljususe korral (*Ibid.*, 21). Euroopa Komisjoni mõjude hindamise juhendis on märgitud, et mõjude hindamine koosneb üksteisele loogiliselt järgnevatest sammudest, mida tuleb poliitika väljatöötamisel järgida (Impact Assessment ... 2009). Dokumendis “Kvantitatiivsete meetodite rakendamise näiteid poliitikamõjude eel- ja järelhindamisel” tuuakse välja, et mõjude eelhindamise käigus peaks selguma, kui palju läheb meede ühiskonnale oodatavalt maksma; järelhindamine seevastu peaks andma vastuse küsimusele, kas ja missugust mõju meede

ühiskonnale tegelikult avaldas (Vörk 2007). Järelhindamine on vajalik ja asjakohane õigusakti tegelike mõjude avaldumise hindamisel. Mõjude hindamise metoodika juhendis tuuakse välja, et järelhindamine aitab muuhulgas leida vastused küsimustele, kas saavutati õigusakti kehtestamisel seatud eesmärgid ning selgitada välja ka see, kas püstitatud eesmärgid olid üldse realistlikud. (Mõjude hindamise ... 2012, 21)

Autorile teadaolevalt ei ole sarnast analüüsi Eestis varem läbi viidud. Teema on küll väga uus ning põhjapanevate ja lõplike järelduste jaoks on veel ehk liiga vara, aga esialgsete suundumuste kohta on autori hinnangul võimalik järeldusi teha küll.

1.2. Maksustamise põhieesmärgid, hea maksusüsteem ja maksumuudatuste olemus

1.2.1. Maksustamise põhieesmärgid ja hea maksusüsteem

Maksustamise põhieesmärk on sõnastatud kui avalike hüviste pakkumiseks ressursside kogumine, majandusprotsesside toetamine ning õiglase tulu- ja varajaotuse tekkimisele kaasa aitamine (Paulus 2018, 6). Maksusüsteem niisiis peab nimetatud eesmärki toetama. Samuti on leitud, et maksusüsteem peab soodustama investeringuid ja majanduse arengut, toetama tööhõivet ja edendama riigi konkurentsivõimet (Shevchuk, Mentuh 2020).

Majandusteadlane ja majandusteoreetik Joseph E. Stiglitz (1995, 390) on sõnastanud mistahes maksusüsteemi viis soovivat omadust. Need omadused on:

1. maksusüsteem peaks olema majanduslikult efektiivne;
2. administratiivne lihtsus ehk maksusüsteemi rakendamine peaks olema lihtne ja odav;
3. maksusüsteemi paindlikkus mis võimaldaks majanduslike tingimuste muutumisele kiiresti reageerida;
4. poliitiline vastutus ehk inimesed teavad mille eest maksavad;
5. kõigi inimeste suhtes õiglane maksusüsteem.

Ka Poliitikauuringute Keskuse Praxis maksusüsteemi kujundamise raamistikku, lähtekohti ja väljakutseid kaardistavas teemapaberis leiab dokumendi autor Alari Paulus, et head maksusüsteemi iseloomustavateks tunnusteks on efektiivsus, õiglus ja lihtsus (Paulus 2018, 7).

Teadupärast moodustab suure osa riigi tulubaasist just maksutulu, mistõttu on leitud, et tõhusa ja optimaalse maksusüsteemi loomine on iga riigi jaoks üks olulisimaid ülesandeid (Sadilov, Õun

2013). Eesti valitsuse eesmärk on Rahandusministeeriumi veebilehel sõnastatud kui „... maksude osalise ümberorienteerimise abil nihutada maksukoormus tulu maksustamiselt tarbimise, loodusvarade kasutamise ja keskkonna saastamise maksustamisele. Samas püütakse süsteem hoida lihtsa ja läbipaistvana, võimalikult väheste erandite ja erisustega.“ (Maksu- ja tollipoliitika 2020) Ilmestamaks maksutulu olulisust riigi tuluallikana tasub välja tuua, et näiteks Eesti 2020. aasta riigieelarve tulude kirje suuruseks on kokku 11,83 miljardit eurot, sellest omakorda maksutulu (s.h sotsiaalkindlustusmaksed) suurus on 9,98 miljardit eurot (RES2020). 2021. aasta riigieelarve seaduse eelnõus on vastavad numbrid 10,94 ja 9,28 miljardit eurot (2021. aasta riigieelarve ... 2020). Maksutulu on niisiis riigi kõige olulisem tuluallikas – see moodustab ülekaalukalt suurima osa riigi tulubaasist. Seejuures oli Eesti maksukoormus 2018. aastal 32,9% sisemajanduse koguproduktist (SKP), mis on Euroopa Liidu keskmisest suisa 6,3 protsendipunkti võrra madalam (Riigi eelarvestrateegia ... 2020).

Maksutulu on riikide kõige olulisemaks tuluallikaks, mistõttu mängib maksupoliitika ka riikide arengu seisukohalt olulist rolli (Sadilov, Õun 2013). Eesti maksusüsteem on juba aastaid trooninud konkurentsivõime edetabelite tipus. Nii näiteks avaldab mainekas USA mõttekoda Tax Foundation igal aastal OECD riikide maksude konkurentsivõime indeksit, mida on juba viis aastat järjest juhtinud Eesti. Pingerea koostamisel on peamine rõhuasetus maksupoliitika konkurentsivõime ja neutraalsuse hindamisel. (International Tax ... 2019) Riigikantselei poolt tellitud Eesti maksusüsteemi konkurentsivõimelisuse analüüsis tõdetakse muuhulgas, et teiste riikide seas paistab Eesti eelkõige silma kõrgete kaudsete maksude osakaalu ja madalaimate omandimaksude poolest (Maksusüsteemi konkurentsivõimelisuse ... 2020). Maksupoliitika olulisust on niisiis keeruline ülehinnata.

1.2.2. Maksumuudatuste olemus

Keinsistliku majandusteooria kohaselt, mis on oma nime saanud kaasaegse makroökonoomika rajajaks peetava Inglise majandusteadlase John Maynard Keynes'i (1883–1946) järgi, on riigi sekkumine majandustõusude ja -languste mahendamiseks hädavajalik. Teistest majandusteadlastest eristabki keyneslasi usk aktiivse sekkumise vajalikkusesse majandustsükli amplituudi vähendamiseks – just majandustõusude ja -languste suurt ulatust peab keinsistlik koolkond olulisimaks majandusprobleemiks. Viimane suurem – aastatel 2007–2008 aset leidnud – majanduskriis tõi keinsistliku majandusteooria taas päevakorrale: sellest lähtusid nimelt mitmete suurriikide valitsuste kriisile reageerimise aluspõhimõtted. (Jahan et al. 2014)

Majandusteadlane ja majandusteoreetik ning Nobeli preemia laureaat Joseph E. Stiglitz (1995, 392) on tähendanud, et “Igasugune maksusüsteem mõjutab käitumist”. Ta on sedastanud ka, et majanduslike tingimuste muutumisel on vaja muuta ka maksumäärasid (Stiglitz 1995, 395). Maksumäärade ümberkujundamine aga on alati keerukas, sest võib kaasa tuua ettearvamatuid muutusi (Sadilov, Õun 2013). Enne muutuste ellukutumist tuleb läbi viia põhjalik analüüs ja kaasata hinnangu saamiseks vastava valdkonna spetsialiste, sest vastasel juhul – kui muudatused on ette valmistatud kiirustades – võib maksumuudatustest kasu asemel hoopis kahju tekkida (*Ibid.*).

OECD on oma maksudokumendis sõnastanud ja põhjalikult kaardistanud poliitikafaasid pandeemia kestel ning pandeemiajärgsel ajal. Dokumendi kohaselt saab kriisi jagada erinevatesse faasidesse, millest iga faas vajab vastavaid eripäraseid poliitikameetmeid. (Tax Policy ... 2020) Joonisel (Joonis 1) on näidatud nii pandeemia ja selle ohjamise faasid, poliitikameetmete faasid kui ka maksupoliitiliste meetmete faasid.

Pandeemia ja selle ohjamise faasid:

Poliitikameetmete faasid:

Maksupoliitiliste meetmete faasid:

Joonis 1. Poliitikafaasid pandeemia kestel ja pandeemiajärgsel

Allikas: Tax Policy ... (2020, 111)

Pandeemia esimeses faasis, mil peamiseks eesmärgiks on viiruspuhangu peatamine, tehakse märkimisväärseid jõupingutusi viiruse leviku tõkestamiseks ja selle mõjude igakülgeks leevendamiseks. Selles etapis on maksu- ja fiskaalpoliitika keskendunud likviidsuse tagamisele

ning fookus on ühiskonna sissetulekute säilitamisel. Sedamööda aga, kuidas tervishoiukriis jätkub ja viiruse ohjeldamiseks kasutusele võetud meetmed kehtima jäävad, võib maksu- ja fiskaalmeetmetest kujuneda püsiv jõupingutus pandeemia ohjamiskatsetest tingitud kahjulike mõjude vähendamiseks (2. faas). Piirangute leevenedes saab muutuda ka maksu- ja fiskaalpoliitika: ettevõtete ja kodumajapidamiste “elus hoidmise” asemel keskendutakse selles faasis järjest enam majanduse elavdamisele, seda muuhulgas ka fiskaalsete stiimulite kaudu (3. faas). Märkimist väärib, et liikumine majanduse taastumise suunas ei pruugi alati olla sirgjooneline. See omakorda seab poliitikakujundajad silmitsi keerukate eelarvepoliitiliste väljakutsetega: samaaegselt majanduse stimuleerimisega võib jätkuvalt püsida vajadus piirangumeetmete järele. Esimeses ja teises etapis rakendatud toetusmeetmete tagasimaksed või edasilükatud maksete tasumise ajastus omavad samuti kriitilist tähtsust ega tohiks kahjustada ettevõtete võimet kriisist välja tulla. Kui majandus viimaks taastunud on, keskendutakse taas riigi rahanduse taastamisele, aga ka muude riskidega (näiteks terviseriskid ja kliimamuutused) seotud vastupanuvõime tugevdamisele (4. faas). (Tax Policy ... 2020, 110–111)

Seoseid maksumuudatuste ja majanduskasvu vahel on tegelikult uuritud palju. Nii sedastavad autorid uurimistöös „Tax Policy for Economic Recovery and Growth,, (Arnold et al. 2011), et ehkki ettevõtete tulumaksu vähendamine on tavaolukorras pikemas perspektiivis kasvu seisukohalt tõhus meede, on siiski ebatõenäoline, et nimetatud maksukärbe investeeringute suurenemisele kiiret mõju avaldaks. Kõige paljulubavamaks maksumeetmeks n.ö klassikalisest majanduskriisist väljumiseks on peetud madala sissetulekuga inimeste tulumaksumäära alandamist – nimetatud meede aitab suurendada tarbimist ning vähendada ebavõrdsust (*Ibid.*). Tavaolukorras on kinnitust leidnud ka, et maksukärped võivad keskpikas perspektiivis viia ressursside tõhusama ümberjaotumiseni – tulemuseks on toodangu suurenemine ning tööhõive ja palkade tõus (Van der Wielen 2019). Samas on tõdetud, et mitte kõik maksumuudatused ei avalda pikaajalise majanduskasvu seisukohalt samaväärset või isegi mitte positiivset mõju. Maksumuudatuste kaudu on võimalik toetada majanduskasvu, pakkudes tugevamaid stiimuleid töötamiseks, säästmiseks ja investeerimiseks. (Gale, Samwick 2014) Ühtlasi on leitud, et püsiva iseloomuga maksukärbetel on inimeste tarbimiskäitumisele suurem mõju – tõenäosus, et tarbijad suurendavad kulutusi on suurem siis, kui maksukohustuste muutus on püsiva iseloomuga (Steindel 2001). Väärib rõhutamist ka, et aktsiisidel on lisaks tavapärasele fiskaalsele eesmärgile märkimisväärne tarbimist piirav ja turgu reguleeriv iseloom (Elling 2012). Sadilov ja Õun (2013) tõdeavad, et kindla maksumäära üle otsustamisel on oluline arvestada õigluse ja tõhususe põhimõtetega: riigil peaks olema võimalik täita endale seatud põhiülesandeid ilma maksumaksjaid

maksudega üle koormamata. Maksumuudatused seega võimaldavad muuhulgas ergutada tarbimist ja soodustada majanduse elavnemist, kuid muudatuste rakendamine vajab kompleksset ja läbimõeldud lähenemist.

1.3. Koroonaviirusega seotud maksumuudatused Eestis

Eesti riigi eelarvepoliitikat kirjeldab kõige paremini riigi eelarvestrateegia. Riigi eelarvestrateegia dokumendis aastateks 2021–2024 sõnastatud valitsuse eelarvepoliitika põhieesmärk on läbi turgude paindlikkuse ja efektiivsuse makromajandusliku stabiilsuse toetamine ning majanduse tasakaalustatud arengut ohustavate riskide ohjamine. Samas strateegiadokumendis on märgitud ka, et riigi maksupoliitika on tervik ja suunatud majanduse kasvule. Sõnastatud on põhimõtte, et majanduslanguse ajal makse ei tõsteta ning võimalusel kehtestatakse pigem ajutisi maksulangetusi või maksusoodustusi. Riigi eelarvestrateegia dokumendis on fikseeritud ka eesmärk pärast koroonakriisist väljatulemist taas saavutada ja säilitada keskpikas perioodis valitsussektori struktuurne eelarvetasakaal. (Riigi eelarvestrateegia ... 2020)

2020. aasta 15. aprillil võttis Riigikogu vastu maksumeetmete paketi, mille eesmärk on leevendada koroonakriisist tulenevat negatiivset mõju majandusele (Riigi 2020. aasta ... 2020b). Seadusemuudatustest, mis muuhulgas peatavad ajutiselt teise pensionisamba maksed, vähendavad aktsiise, maksuintresse ja digiväljaannete käibemaksuäära, võimaldavad suuremat mahaarvamist metsa müügist saadud tulust ja vabastavad veeteetase maksimisest, annab töö autor detailsema ülevaate allpool. Lisaeelarvega otsustatud meetmete maht on 2,55 miljardit eurot (Riigi eelarvestrateegia ... 2020). Seejuures peab mainima, et maksumuudatused ei ole ainsad majandusmeetmed, millega valitsus koroonakriisi mõju leevendada püüab. Lisaks otseselt maksudega seotud meetmetele pakub riik ettevõtetele näiteks ka erakorralisi laene ja laenukäendusi, kaubandus- ja teenindustevõtetele rendimaksete toetust, tagastamatut abi mikro- ja väikeettevõtetele ning füüsilisest isikust ettevõtjatele, kriisitoetust majutus-, toitlustus- ja reisiettevõtjatele, töötasuhüvitisi jms. (Kriisimeetmed ... 2020) Maksumuudatused on niisiis üks osa koroonaviiruse laastavat mõju leevendama kavandatud meetmetest.

1.3.1. Tulumaksu puudutavad maksumuudatused

Tulumaksu puudutavad maksumuudatused on seotud kingituste ja annetuste tulumaksuvabastusega ning andsid täiendava mahaarvamise võimaluse seoses metsa majandamisega.

Tulumaksuseaduse paragrahvi 61 täiendati lõikega 63, mille kohaselt ei kuulunud tulumaksuga maksustamisele juriidilise isiku 2020. aasta 12. märtsist kuni 1. juulini Eesti riigi- või kohaliku omavalitsuse üksuse asutusele või hoolekandetasutusele või Eestis asuva haigla pidajale heategevuslikul eesmärgil tehtud kingitused ega annetused (TuMS § 61). Tavaolukorras on maksuvabalt võimalik annetusi teha Maksu- ja Tolliameti hallatavas nimekirjas olevatele avalikes huvides ja heategevuslikult tegutsevatele mittetulundusühingutele ja sihtasutustele – haiglad sellesse nimekirja tavapäraselt kantud ei ole, mistõttu tavaolukorras tekib selliste annetuste puhul tulumaksu tasumise kohustus (TuMS).

Füüsilistele isikutele ja FIE-dele suunatud leevendav meede seoses metsa majandamisega nägi ette muudatused, mille kohaselt on füüsilistel isikutel (tulumaksuseaduse § 37) ja FIE-del (tulumaksuseaduse § 32) lubatud neile kuuluvalt kinnisasjalt raiutud metsamaterjali ja seal kasvava metsa raieõiguse võõrandamisest saadud tulust ning Natura 2000 erametsamaa toetusest, millest on tehtud metsa majandamisega seotud kulude mahaarvamised, maksustamisperioodil täiendavalt maha arvata kuni 5000 eurot (varem oli lubatud maksimaalselt maha arvata 2877 eurot). Muudatus jõustus tagasiulatuvalt 2020. aasta 1. jaanuarist. (TuMS)

1.3.2. Sotsiaalkindlustusmakseid puudutavad maksumuudatused

Sotsiaalkindlustusmakseid puudutavad maksumeetmed olid seotud sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ja FIE sotsiaalmaksu avansiliste maksetega. Samuti tähendasid maksumuudatused muuhulgas II pensionisamba maksete ajutist peatamist.

Sotsiaalmaksuseaduse muudatuse kohaselt võimaldati tööandjal tasuda sotsiaalmaksu üksnes tehtud väljamakselt (näiteks osakoormusega töötamisel), mitte kuumääralt. Nimetatud erisus kehtis 2020. aasta märtsi, aprilli ja maikuu kohta. Lisaks tööandjale vabastati kuumääralt sotsiaalmaksu tasumise kohustusest ka FIE oma ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa eest. Oluline on siinkohal välja tuua, et eriolukorrast tuleneva sotsiaalmaksu miinimumkohustuse mittetäitmine ei toonud kaasa ravikindlustuse katkemist. Teise sotsiaalmaksu tasumisega seotud meetmena

füüsilisest isikust ettevõtjatele tasus riik 2020. aasta esimese kvartali sotsiaalmaksu avansilised maksed. (Maksu- ja Tolliameti info ... 2020)

II pensionisamba maksetega seotud meetmena peatati ajavahemikuks 01.07.2020 kuni 31.08.2021 riigipoolsed kohustusliku kogumispensioni maksed. Erandiks seejuures on aastatel 1942–1960 sündinud inimesed, kelle puhul makstakse kogumispensioni makseid edasi tavapärasest süsteemis. Seaduseelnõu seletuskirjas selgitatakse kohustusliku kogumispensioni maksete peatamisega seotud protseduure järgmiselt: 2020. aasta oktoobrikuus on kõigil kohustusliku kogumispensioniga liitunud võimalus ise otsustada, kas soovitakse loobuda ka oma palgalt 2% makse tegemisest. Selleks, et maksete tegemisest edaspidi loobuda, nägi seadusandja ette võimaluse esitada 2020. aasta oktoobris vastavasisuline avaldus pensioniregistri pidajale või kontohaldurile. Loobumisavalduse esitanutel peatus 2% makse tasumine 2020. aasta detsembrikuust ja periood, mille kestel makseid ei tehta, kestab kuni 2021. aasta 31. augustini. Avalduse maksete tasumata jätmiseks said esitada ka aastatel 1942–1960 sündinud inimesed. (Riigi 2020. aasta ... 2020a) II pensionisamba maksete ajutise peatamisega seotud tegevused on parema ülevaatlikkuse andmise huvides kantud tabelisse (Tabel 1).

Tabel 1. II pensionisamba maksete ajutise peatamisega seotud tegevused ja ajakava

Ajavahemik	Muudatus
01.07.2020–31.08.2021	Riigipoolsete 4% sissemaksete peatamine (v.a aastatel 1942–1960 sündinutel).
01.10.2020–31.10.2020	Kohustusliku kogumispensioni sissemaksete ajutise katkestamise avalduse esitamine – kas soovitakse loobuda oma palgalt 2% sissemakse tegemisest.
01.12.2020–31.08.2021	Kohustusliku kogumispensioni sissemaksete ajutise katkestamise avalduse esitanutel peatub 2% makse tasumine (avalduse mitteesitanud töötajate palgalt jätkatakse kogumispensioni 2% makse arvestamist tavapäraselt).
Alates 01.01.2023	Maksete kompenseerimine: riigi poolt teostatakse 4% kanded inimestele, kes jätkasid 2% sissemakseid. Kompenseerimise aluseks on inimese poolt perioodil 01.07.2020–31.08.2021 tehtud sissemaksed (aastatel 1942–1960 sündinutele maksete kompenseerimist ei toimu).

Allikas: II samba maksete ... (2020)

Riigile annab II pensionisamba maksete peatamine võimaluse ajaperioodil 01.07.2020–31.08.2021 kanda riikliku pensionikindlustuse vahenditesse 1961. aastal või hiljem sündinud

isikute sotsiaalmaksu arvelt täiendavalt 20 protsenti (Riigi 2020. aasta ... 2020b). Mis tähendab, et meede võimaldab finantseerida tänaste pensionide maksmist.

1.3.3. Käibemaksu puudutavad maksumuudatused

Käibemaksu puudutavad maksumuudatused hõlmasid nii vähendatud käibemaksumäära kohaldamist elektroonilistele väljaannetele kui ka meditsiiniliste ja isikukaitsevahendite maksusoodustusi.

Alates 2020. aasta 1. maist hakkas kehtima vähendatud (9%) käibemaksumäär e-raamatutele, elektroonilisele õppekirjandusele ning elektrooniliselt kättesaadavatele ajakirjandusväljaannetele (KMS § 15).

Isikukaitsevahendite ja muude meditsiiniliste vahendite maksuvaba ühendusesisese soetamise ja 0% käibemaksuga maksustatud siseriikliku käibega seotud maksusoodustust kohaldati kaubale, mis on mõeldud COVID-19 viiruse leviku ennetamiseks ning selle mõjude ja tagajärgedega võitlemiseks. Meetme õiguslik alus põhineb Euroopa Komisjoni 3. aprilli 2020. aasta otsusel, mille alusel võib kohaldada koroonaviiruse puhangu vastu võitlemiseks kasutatavate isikukaitsevahendite ning muude meditsiiniliste vahendite impordil tolli- ja käibemaksuvabastust. (Euroopa Komisjon otsus 2020/491) Maksusoodustuse kohaldamisel lähtub Eesti Euroopa Komisjoni koostatud nimekirjast, võttes aga arvesse, et tegemist ei ole ammendava, vaid soovitusliku loeteluga. Kõnealuse maksusoodustuse kehtivusaeg oli algselt 2020. aasta 30. jaanuarist kuni sama aasta 31. juulini. (Juhend ... 2020) Hiljem pikendati maksusoodustuse kehtivust kuni 2021. aasta 30. aprillini (Tolli- ja käibemaksuvabastuse ... 2020).

1.3.4. Aktsiise ja veeteetasu puudutavad maksumuudatused

Aktiise ja veeteetasu puudutavad maksumuudatused tähendasid nii kütuste aktsiisimäärade vähendamist kui veeteetasu maksuvabastust.

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadusesse sisse viidud muudatustega vähendati diislikütuse, eriotstarbelise diislikütuse, elektrienergia, maagaasi, mootorimaagaasi, vedelgaasi, kerge kütteõli, raske kütteõli ja põlevkivikütteõli aktsiisimäärasid. Ajutiselt kohalduva meetme kehtivus on piiritletud ajavahemikuga 01.05.2020–30.04.2022.a. (ATKEAS) Diislikütuse aktsiisimäär langes 49,3 sendilt 37,2 sendini liitri kohta ehk samale tasemele nagu seda praegu on

Leedus kehtiv aktsiisimäär. Kuna diislikütuse aktsiisimäär on seotud mitmete teiste kütuste aktsiisimääradega, siis langesid ühtlasi ka kerge kütteõli ning diisliga sarnaste raske kütteõli ja põlevkivi kütteõli aktsiisimäärad. (Koroonakriisiga seotud ... 2020; Riigi 2020. aasta ... 2020a). Põllumajanduses kasutatava eriotstarbelise diislikütuse aktsiis vähenes 13,3 sendilt 10 sendile liitri kohta (Koroonakriisiga seotud ... 2020) ning elektrienergia aktsiisimäära langetati 4,47 eurolt ühele eurole MWh kohta ehk Euroopa Liidu poolt lubatud miinimummäärani (Riigi 2020. aasta ... 2020a). Maagaasi aktsiis vähenes 79,14 eurolt 40 eurole 1000 m³ kohta (s.o tagasi 2017. aasta tasemele) ning kütteinena kasutatava vedelgaasi aktsiisimäära vähendati – aktsiisimäär langes ligi kaks korda ehk 107,71 eurolt 55 eurole 1000 kg kohta (see tähendab langust ligikaudu 2017. aasta aktsiisimäära tasemele) (Riigi 2020. aasta ... 2020a).

2020. aasta 22. aprillil jõustunud meresõiduohutuse seaduse muudatuste kohaselt (seadust täiendati paragrahviga 95⁴) on ajavahemikus 01.04.2020 kuni 31.03.2021 veeteetasu maksmisest vabastatud kõik Eesti sadamatesse või sadama reidile sisenevad laevad. Seaduses on lisaks märgitud, et kui veeteetasu on juba tasutud, siis tagastab Veeteede Amet makstud tasu. (MSOS § 95⁴)

1.3.5. Maksukorralduse seaduse muudatused

Maksukorralduse seadusesse viidi sisse mitmeid muudatusi. Seadusesse lisandus säte, mille kohaselt eriolukorra ajal s.o 1. märtsist kuni 17. maini 2020 peatas Maksu- ja Tolliamet maksuvõlalt intressi arvestamise ja tasumise kohustuse. Muudatus puudutas nii varem tekkinud kui ka alates 2020. aasta 1. märtsist tekkinud maksuvõlgadelt intressi arvestamist. Muudatuse mõjul peatus intresside tasumine ka ajatatud maksuvõla puhul. Lisaks eelnimetatule jõustus seaduse säte, mis vähendab üldist maksuintressi määra alates eriolukorra lõppemisest kuni 2021. aasta 31. detsembrini 0,06 protsendilt 0,03 protsendini päevas. Kolmanda maksukorralduse seaduse muudatusena täiendati seadust paragrahviga 168¹⁷ mis käsitleb intressimäära maksuvõla tasumise ajatamisel. Jõustunud täiendus andis maksuhaldurile suurema kaalutusõiguse maksuvõla tasumise ajatamisel intressimäära vähendamiseks. Maksuhaldur võib 2020. aasta 1. maist kuni 2021. aasta 31. detsembrini vähendada maksuvõla tasumise ajatamisel intressimäära kuni 100% ajatamise otsuse vastuvõtmise päevast alates (varasemalt oli maksuhalduril õigus vähendada ajatatud maksuvõla intressimäära kuni 50%). Seejuures puudutab kõnealune muudatus ka kehtivaid maksuvõla tasumise ajatamisi. (MKS)

1.4. Maksumuudatused teistes riikides ehk Eesti peamiste kaubanduspartnerite praktika

Ajaloolistest ja geograafilistest eripäradest tingituna on riikide peamised kaubanduspartnerid olnud just naaberriigid – siin pole erandiks ka Eesti (Statistikaamet ... 2020). Teadupärast on Eesti väike avatud majandusega riik – Eesti riigi hea käekäik sõltub paljuski Eesti naaberriikide heast käekäigust ja kaubanduspartnerite edust. Ka Riigikontroll on mõne aasta taguses aruandes Riigikogule sedastanud, et „Eesti majanduskasvu väljavaateid mõjutab väga olulisel määral meie olulisemate kaubanduspartnerite majanduskasv“ (Majandusareng ... 2014).

Peaaegu pool Eesti kaubavahetuse kogumahust tuleb kauplemisest viie peamise partnerriigiga. Rahandus- ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi andmetel olid 2018. aastal Eesti suurimad kaubanduspartnerid Soome (osatähtsus 14%), Rootsi (10%), Läti (9%), Saksamaa (8%) ja Leedu (8%) (2018. aasta majandusülevaade ... 2019). Eelmainitud arvesse võttes peab töö autor käesolevas magistritöös püstitatud eesmärgist lähtuvalt kohaseks kõrvutada Eestis rakendatud maksumeetmeid just peamiste kaubanduspartnerite omadega.

Pea kõik riigid on välja töötanud erinevaid maksumeetmete pakette, mille eesmärgiks on pakkuda leevendust koroonakriisist tingitud majandusraskustele. Nii Rahvusvaheline Valuutafond (Policy responses ... 2020), OECD (2020), Euroopa Komisjon (Policy measures ... 2020) kui ka ülemaailmne audiit-, maksu- ja nõustamisteenuseid pakkuvate ettevõtete võrgustik KPMG (Coronavirus ... 2020) on koroonakriisist ajendatud majanduslikke meetmeid riikide lõikes kaardistanud. Alltoodud ülevaade maksumeetmetest ei ole küll ammendav, kuid autor on püüdnud koondada Eesti peamiste kaubanduspartnerite olulisimad koroonapandeemia tingimustes kohaldatud maksumeetmed.

1.4.1. Soome

Soome on Eesti suurim kaubanduspartner nii kaupade ekspordi kui impordi arvestuses: 2019. aastal Eestist Soome eksporditud kaupade väärtus oli Statistikaameti andmetel 2,34 miljardit eurot (enim Soome eksporditud kaubagrupp oli trafod, sellele järgnes rauast ja terasest metallkonstruktsioonide eksport) ja Soomest imporditud kaupade väärtus 2,04 miljardit eurot (importi vedas elektrienergia import) (Statistikaameti väliskaubanduse ... 2020).

Soome kontekstis on koroonaviirusest tingitud majandusšokki sageli võrreldud 1990ndate aastate alguses aset leidnud sügava majanduskriisiga, mis kätkes endas ulatuslikku panganduskriisi ja tõi kaasa suured ekspordikahjumid (Tiirinki et al. 2020). Koroonaviirust on Eesti põhjanaabrid püüdnud ohjeldada nn hübriidstrateegiaga: lisaks laiaulatuslikule “testi, jälgi, eralda ja ravi” põhimõttele keskenduti viiruse esimese laine järel piiravate meetmete kontrollitud ja järkjärgulisele kaotamisele (Government decides ... 2020). Ühiskonna taasavamist ja piirangute järkjärgulist leevendamist on peetud Soome majanduse ja elanike heaolu silmas pidades esmatähtsaks (Tiirinki et al. 2020).

Alates 2020. aasta märtsikuust on Soome valitsus kokku võtnud vastu neli lisaelarve paketti kogusummas 9,6 miljardit eurot. Kui esimene koroonakaose ohjeldamiseks mõeldud lisaelarve keskendus erakorralistele meetmetele, siis järgmised kolm hõlmasid juba ka tugevat majandusstiimulite paketti ning tähendasid muuhulgas sotsiaalkulutuste märkimisväärset suurenemist. (Tiirinki et al. 2020) Soome maksumeedmed seoses koroonapandeemia ja selle mõjude leevendamise sooviga on võimaldanud eelkõige paindlikkust maksude tasumisel ja maksudeklaratsioonide esitamisel. Majandusraskustesse sattunud ettevõtetele on antud võimalus taotleda maksude tasumist eraldi kokkuleppest lähtuvalt – selliste maksude ajatamise kokkulepete eeltingimuseks on muuhulgas näiteks makseraskuste ajutine iseloom, mitte aga ettevõtte sattumine püsivatesse raskustesse (Corporate ... 2020). Samuti on maksumaksjad saanud võimaluse vajadusel maksudeklaratsioonide esitamiseks lisaega taotleda; kui maksumaksja esitab maksudeklaratsiooni põhjendatult (nt haigestumise tõttu) hilinemisega, võib taotleda ka hilinemise tõttu määratud trahvi tühistamist (Tax Reliefs in Finland ... 2020). Suuremaid põhimõttelisi maksumuudatusi riik ette näinud ei ole.

Ajutise maksudega seotud meetmena vähendati Soomes maksuintresside viivismäära 7%-lt 2,5%-ni. Vähendatud viivisemäära kohaldati tagasiulatuvalt alates 2020. aasta märtsikuu algusest tasumisele kuuluvate maksude suhtes ja kõnealune muudatus kehtis maksude kohta, mille maksetähtaeg oli hiljemalt 2020. aasta augustikuu lõpus. (Payment arrangements ... 2020)

Pigem maksukorraldusliku iseloomuga meetmena anti ettevõtetele õigus tagasi küsida 2020. aasta kolme esimese kuu eest tasutud käibemaksu summad. Maksukorraldusliku iseloomu annab meetmele nüanss, et maksumaksja on kohustatud nimetatud summad siiski kahe aasta jooksul tagasi tasuma. (The Finnish ... 2020)

Maksude ettemaksetega seonduvalt kohaldati järgmiseid meetmeid: kuna maksude ettemaksete summa baseerub hinnangulistel numbritel, siis tegelike näitajate märkimisväärse erinevuse korral prognoositust on maksumaksjal õigus taotleda ettemaksete summa muutmist. Samuti on pandeemiast tingitud eriolukorra tõttu võimalus ettemaksete summat vähendada ilma vahearuandeid ja muid kirjalikke väljavõtteid esitamata. (The Finnish ... 2020)

Pensionide sissemakseid puudutava meetmena otsustati tööandja pensionimakseid ajutiselt (vahemikus 1. maist kuni 31. detsembrini 2020 tehtud sissemaksetele) vähendada 2,6%-ni. Kõnealune meede kohaldub tööandja sissemaksetele, töötaja sissemakse osa ei vähendata. Samuti on tööandjatel võimalus pensionimakseid kuni kolme kuu võrra sootuks edasi lükata. (*Ibid.*)

Meditšiinitoodete tarnetele (meede hõlmas nii meditsiinitoodete müüki, importi kui ka ühendusesisest soetamist) kehtis käibemaksuvabastus, mis kohaldus ajavahemikus 2020. aasta 30. jaanuarist 31. juulini teostatud tarnetele. Käibemaksuvabastuse eelduseks oli, et ostjaks on riiklik tervishoiu- või sotsiaalhoolekandeadusutus ning et kaupade kasutusotstarve on otseselt koroonaviiruse ennetamise, testimise või raviga seotud. Selliste tarnete puhul anti võimalus ka sisendkäibemaks maha arvata. Samas on tõdetud, et kuna käibemaksuvabastust oli võimalik kohaldada üksnes avaliku sektori üksustele mõeldud tarnetele, oli selle meetme kohaldamisala üsnagi piiratud. Samuti oli ette nähtud vabastus impordimaksudest ja käibemaksust teatud meditsiiniseadmetele ja -tarvikutele, mille import riiki toimub väljastpoolt Euroopa Liitu ning mis on ette nähtud vabasse ringlusesse lubamiseks riiklike organisatsioonide või muude heategevusorganisatsioonide poolt. Selle erandi kehtivusaeg oli piiritletud ajavahemikuga 30. jaanuar–31. oktoober 2020. (VAT implications ... 2020)

1.4.2. Rootsi

2019. aastal eksporditi Eestist Rootsi kaupu koguväärtusega 1,51 miljardit eurot – see tegi riigist Eesti jaoks suuruselt teise ekspordipartneri. Suurimaks eksporditavate kaupade liikideks olid kommunikatsioonija sideseadmed (8,98%). Samal perioodil Rootsist Eestisse imporditavate kaupade väärtus oli samuti 1,51 miljardit eurot, mis tähendab, et Rootsi on suuruselt Eesti neljas impordipartner. Importi vedas sõiduautode sissevedu (21,7%). (Statistikaameti väliskaubanduse ... 2020)

Rootsi lähenes koroonapandeemia esimesele lainele muust maailmast erinevalt: üleriigilise karantiini asemel otsustati minna teist teed ja laiaulatuslikke liikumispiiranguid ei kehtestatud ning kuningriigi majandust ei suletud. Rootsi riigijuhtide teadlik otsus oli panustada karjaimmuunsuse

tekkimisele ja valiti alternatiiv, mis baseerus inimeste endi kehtestatud ettevaatlikkusel ja eneseregulatsioonil ilma riigi poolse suurema sekkumiseta. (Jha 2020)

Rootsi valitsus on koroonapandeemiast tingituna vastu võtnud viis täiendavat eelarvemuudatuste paketti (Policy measures ... 2020). Muude meetmete hulgas on näiteks riigi poolt haigushüvitise tasumine alates esimesest haiguspäevast, vähendatud töötaja korral osaline palgakulude katmine ning mitmesugused tööturumeetmed. Samuti töötuskindlustuse abikõlblikkuse nõuete ajutine leevendamine: kui varasemate reeglite kohaselt pidi töötaja olema fondi liige 12 kuud ja enne hüvitise saamist töötama vähemalt 80 tundi kuus minimaalselt kuue kuu pikkuse perioodi jooksul, siis nüüd on abikõlblikkuse miinimumnõue 60 tundi kuus. (OECD 2020)

Rootsis rakendatud oluline maksudega seotud meede võimaldab maksukohustuse edasilükkamist. Ettevõtetele anti võimalus vahemikus 2020. aasta jaanuarist septembrini tasumisele kuuluvad käibemaksu netomaksed, tööandjate sotsiaalkindlustusmaksed ja esialgsed tulumaksumaksed palkadelt maksimaalselt kolme kuu summa ulatuses edasi lükata. Edasilükkamist võimaldati seejuures maksimaalselt 12 kuu võrra ja meetme kasutamise korral kuulub tasumisele ka aastaintress. Nimetatud meetmete eeldatavaks maksumuseks on hinnanguliselt 16,4 miljonit eurot (0,17 miljardit Rootsi krooni). (OECD 2020)

Märtsist kuni juunini anti tööandjatele võimalus sotsiaalkindlustusmaksete ajutiseks vähendamiseks: meedet sai ettevõtte kasutada kuni 30 töötaja kohta ja piiriks oli seatud 510 eurot (5300 Rootsi krooni) töötaja kohta ühes kalendrikuus. Selle meetme eeldatavaks maksumuseks hinnati 3,2 miljardit eurot ehk 33 miljardit Rootsi krooni. (*Ibid.*)

Väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele suunatud meetmena anti neile õigus tagasi küsida 2019. aastal tasutud esialgsed maksude ettemaksed ning võimalus otsustada, et kas tasuda see hiljem või tasaarveldada tulevaste kahjumite arvelt. Meetme maksimaalseks likviidsusefektiks on eelhinnangu kohaselt 1,25 miljardit eurot (13 miljardit Rootsi krooni). (*Ibid.*)

1.4.3. Läti

Läti on Eestile mahtude poolest kolmas ekspordipartner: 2019. aastal Eestist Lätisse eksporditud kaupade väärtus oli 1,31 miljardit eurot, ekspordi vedas sõiduautode kaubagrupp (14.3% ekspordist). Lätist Eestisse imporditud kaupade väärtus samal ajaperioodil oli 1,46 miljardit eurot,

mis tähendab, et impordipartnerite pingereas on Läti viiendal kohal. Suurimad impordiartiklid oli rafineeritud naftatooted ning pakendatud ravimid. (Statistikaameti väliskaubanduse ... 2020)

Läti valitsus ratifitseeris 2020. aasta 19. märtsil koroonaviiruse levikuga seotud seaduseelnõu, mis kätkes riikliku ohu ennetamise ja seljatamise meetmeid (seadus jõustus tagasiulatuvalt 12. märtsil) (Government ratifies ... 2020). Muudatustega anti muuhulgas võimalus maksude tasumise kohustus edasi lükata ja tasuda maksud siis, kui raskemad ajad seljatatud. Nii näiteks võimaldati riigi poolt heaks kiidetud majandussektorite nimekirjas olevatele ettevõtetele, kes ei saa koroonaviirusest tingituna oma maksukohustust täita, perioodi 01.04 – 31.12.2020 maksukohustus kuni kolmeks aastaks edasi lükata. Kirjeldatud juhul intressiarvestust ei toimu. (Support measures ... 2020) Nimetatud meetme likviidsusefekt on esialgse hinnangu kohaselt kuni 211 miljonit eurot (OECD 2020). Kohalikele omavalitsustele anti voli kinnisvaramaksu tasumiskohustuse edasilükkamiseks. Samuti anti ettevõtjatele võimalus finantsaruandeid esitada hiljem kui seaduses sätestatud tähtajad ette näevad. (Latvia: Tax ... 2020)

Lätis alustati ka kiirema sisendkäibemaksu tagastamise protseduuriga: tagastust lubati 30 päeva jooksul pärast käibedeklaratsiooni esitamise tähtpäeva (enam ei pea ootama aasta lõpuni) ning muudatus hõlmas tagasiulatuvalt ka 2020. aasta jaanuari ja veebruari käibedeklaratsioone (Latvia: Tax ... 2020). Selle meetme hinnanguline maksumus 2020. aastal on 60 miljonit eurot (OECD 2020).

Füüsilisest isikust ettevõtjaid puudutava meetmena anti võimalus FIE-dele tulumaksu ettemaksete tegemine edasi lükata – meede läheb Läti riigile 2020. aastal hinnanguliselt maksma 35 miljonit eurot (Policy measures ... 2020).

Lätis kehtestatud väiksema ulatusega meetmed olid järgmised: ajavahemiku eest, kui sõidukite registreerimine oli ajutiselt peatatud, ei kuulunud sõiduki kasutusmaks ega ettevõtte sõiduauto maks tasumisele; samuti suurendati 2020. aasta 31. detsembrini kolme protsendipunkti võrra eelmise aasta kasumi arvelt tehtavate annetuste tulumaksuvabastust (*Ibid.*). Lisaks vabastati eriolukorra kehtivuse ajaks aktsiisist alkoholipõhiste desinfektsioonivahendite tootmises kasutatav alkohol (Measures ... 2020).

1.4.4. Leedu

2019. aastal oli Eestist Leedusse eksporditavate kaupade väärtus 875 miljonit eurot. Peaaegu kolmandiku (29,3%) Eestist Leedusse eksporditavast kaubast moodustas seejuures sõiduautode väljavedu. Samal ajaperioodil imporditi Leedust Eestisse kaupa koguväärtusega 1,65 miljardit eurot – see tähendab, et riik platseerus Eestisse kauba importijate pingereas teisele kohale. Importi vedasid rafineeritud naftatooted (34% Leedust tulevast koguimportist). (Statistikaameti väliskaubanduse ... 2020)

Leedu strateegiat, millega koroonapandeemiale vastu on püütud seista, iseloomustavad sellised märksõnad nagu ennetamine ja kohene reageerimine, kiire ja objektiivne info jagamine, faktipõhised otsused ja rahvusvaheline koostöö (COVID-19 response ... 2020). Maksumeetmed on üks osa viie miljardi euro suurusest majandusstiimulite paketist, mille Leedu valitsus koroonapandeemia mõju vähendamiseks ellu on kutsunud (OECD Economic ... 2020, 261). Leedu on muuhulgas ette näinud suuremat paindlikkust maksudeklaratsioonide esitamisel ja võimalust muuta ettevõtete tulumaksu arvutamise meetodit. Tööandjatele makstav palgatoetus, haigushüvitiste saamise tingimuste üle vaatamine ja muutmine, hüvitis sissetulekutest ilma jäänud FIE-dele, laiendatud töötuskindlustushüvitise saajate ring jms meetmed kuuluvad samuti Leedu majandusstiimulite paketti. (Policy measures ... 2020)

Koroonakriisist haavatuimate sektorite ettevõtetele tehti mitmeid mööndusi: Leedu valitsus võttis seisukoha, et maksude sissenõudmist ei alustata, kui ettevõttel on 2020. aasta 16. märtsil või hiljem esitatud deklaratsioonist tulenevad maksuvõlad. Samuti ei arvutatud maksuintresse ega arvestatud viivist maksude tasumise hilinemise korral. Maksude tasumiseks anti täiendavalt aega kuni kaks kuud eriolukorra lõppemise kuupäevast alates. Seejuures võimaldati ettevõtetele, kes ei saanud nimetatud kohustust täita, maksukrediidi lepingut, mis lubas maksetähtaegade täiendavat edasilükkamist. Mainitud maksukrediidi lepingu suhtes intressi ei kohaldatud. Samalaadsete soodustuste taotlemist võimaldati ka teiste sektorite ettevõtetele – sellistel puhkudel kuulus iga taotlus eraldi üle vaatamisele. (Skirbutienė 2020) Edasi lükkus ka iga-aastane üksikisiku tulumaksu deklareerimine ja tasumine (OECD 2020).

Nagu mitmeski teises riigis, kohaldati ka Leedus COVID-19 tagajärgedega võitlemiseks vajalike kaupade impordile vabastus tollimaksudest ja käibemaksust (OECD 2020). Samuti vähendati

madala ja keskmise sissetulekuga inimeste tulumaksukoormust: maksuvaba tulu suurendati aastaks 2020 seniselt 4200 eurolt 4800 eurole (Policy measures ... 2020).

1.4.5. Saksamaa

2019. aastal oli Eestist Saksamaale eksporditavate kaupade väärtus 907 miljonit eurot, mis tegi Saksamaast Eesti suuruselt viienda ekspordipartneri. Enim eksporditi Saksamaale kommunikatsiooni- ja sideseadmeid. Samal ajaperioodil Saksamaalt Eestisse imporditud kaupade koguväärtus oli 1,64 miljardit eurot – see näitaja asetab Saksamaa Eesti impordipartnerite pingereas kolmandale kohale. Importi vedas sõiduautode kaubagrupp, moodustades 12% Saksamaalt toodavast koguimpordist. (Statistikaameti väliskaubanduse ... 2020)

Saksamaa on riigi majanduse elavdamiseks ja koroonakriisist taastumiseks ellu kutsunud mitu majandusmeetmete paketti: 2020. aasta 25. märtsil vastu võetud lisaeelarve suuruseks oli 156 miljardit eurot; sama aasta juunikuus võeti vastu täiendav abipakett, mille mahuks 130 miljardit eurot (Policy responses ... 2020). Kui esimese lisaeelarvega püüti lahendada tervisekriisi ning leevenda viirusepuhangu tagajärgi majandusele, siis teine abipakett oli eelkõige suunatud riigi majanduse elavdamisele ja koroonakriisist taastumisele (OECD Economic ... 2020, 208). Oluline on mainida, et Saksamaal säilis liidumaade autonoomne otsustusõigus ka koroonakriisi kestel: meetmed ja nende kasutamise ulatus ning ajastus liidumaade võrdluses on küll mõneti varieerunud, kuid üldjoontes olid reaktsioon ja meetmed sarnased kogu riigis (Desson et al. 2020).

Saksamaa maksumeetmeid iseloomustavad laiendatud maksutagastused – näiteks sotsiaalkindlustusmaksude täielik hüvitamine vähendatud tööajaga töötavatele inimestele. Samuti oli koroonaviirusest mõjutatud maksumaksjatel võimalik esitada taotlus kohaliku omavalitsuse ettevõtlusmaksu ettemaksete vähendamiseks – taotlemise eelduseks oli asjaolu, et maksumaksja jooksva aasta sissetulek on väiksem kui eelmisel aastal. (OECD 2020) Ettevõtetele loodi võimalus teatud tingimustel taotleda maksude ettemaksete vähendamist (Policy measures ... 2020). Samuti kohaldati selliseid meetmeid nagu viirusest mõjutatud ettevõtete tulumaksukohustuse edasilükkamine, võimalus taotleda käibemaksu tasumiskohustuse edasilükkamist 2020. aasta lõpuni, pakuti enam paindlikkust maksuvõlgade tagasimaksete tegemiseks, loodi täiendav toetus alustavatele ettevõtetele ning kodumajapidamiste olukorda pidi leevendama ühekordne lapsetoetus (300 eurot ühe lapse kohta, kulu kokku enam kui 4,36 miljardit eurot). Samuti oli meetmete hulgas impordi käibemaksu tasumise tähtaja edasilükkamine ning maksutoetused teadus- ja arendustegevusele. (OECD 2020)

Üheks olulisimaks maksumuudatuseks ja kalleimaks maksumeetmeks Saksamaal oli käibemaksumäära vähendamine: 1. juulist kuni 2020. aasta lõpuni kehtis tavalise 19% maksumäära asemel vähendatud määr 16%. Toiduainetele, ravimitele ja ajalehtedele kohalduv madalam s.o 7% käibemaksumäär oli vähendatud 5 %-ni. Selle meetme maksumuseks hinnatakse 19,6 miljardit eurot. Söögikohtades kohaldati 1. juulist 2020 kuni 30. juunini 2021 toidule (mitte joogile) vähendatud käibemaksumäär: 19% asemel 7%. Meetme eeldatav maksumus: 2,7 miljardit eurot. (OECD 2020)

Saksamaal vastu võetud maksumeede võimaldas premeerida koroonakriisi ajal n.ö eesliinil töötavaid inimesi. Nimelt ei kuulunud tööandja poolt 1. märtsist 31. detsembrini 2020 töötajatele makstav kuni 1500 euro suurune lisatasu maksustamisele. Samuti on üksikvanema tulumaksusoodustus aastatel 2020 ja 2021 tõstetud 4008 euroni aastas – see on enam kui kahekordne seni kehtinud summa. Nimetatud meetme eeldatavaks maksumuseks hinnatakse 490 miljonit eurot. (*Ibid.*)

Ettevõtlussektori likviidsuse parandamiseks vastu võetud maksumeetmetest ja majanduse jahtumisest tingituna on Saksamaale prognoositud maksutulu olulist vähendamist – maksutulu vähenemise suuruseks on arvatud ca 50,7 miljardit eurot (Policy measures ... 2020). Koroonakriisi mõju Saksamaa maksulaekumistele on niisiis märkimisväärne – seda nii üldisest majanduslangusest tingituna kui ka koroonakriisi leevendamiseks kasutusele võetud maksumeetmete tõttu.

2. EESTIS KEHTESTATUD MAKSUMUUDATUSTE EESMÄRGID, TEGELIK OLUKORD JA EESTI KAUBANDUSPARTNERITE KÄEKÄIK

2.1. Eestis rakendatud maksumuudatuste eesmärgid

Seoses koroonaviiruse pandeemia üleilmse puhanguga Eestis kehtestatud maksumeetmete laiem eesmärk on suuresti üks – leevendada koroonaviiruse majanduslikku mõju Eesti ettevõtetele ja kodumajapidamistele. Iga meetme täpne eesmärk ning ootused muudatuste kehtestamisel leiavad eraldi käsitlemist allpool.

2.1.1. Tulumaksu puudutavate maksumuudatuste eesmärk

Kingituste ja annetuste tulumaksuvabastuse meedet on selgitatud sooviga aidata soovijatel toetada koroonaviiruse puhangu vastu võitlemist eriolukorra ajal (Ettevõtted saavad ... 2020). Metsa majandamisega seotud täiendava maksuvaba mahaarvamise võimaluse tagamaid põhjendatakse Rahandusministeeriumi veebilehel asjaoluga, et kriisist tingitud sissetulekute vähenemine võib ajendada metsamaad müüma. Tulumaksuseaduse muudatuste eesmärk on anda inimestele võimalus metsa majandamise läbi saada täiendav sissetulek, mis aitaks majanduslanguse mõju leevendada. (Koroonakriisiga seotud ... 2020) Kõnealune meede loob võimaluse metsamaa müümise asemel tegeleda metsa majandamisega, tõdetakse ka Maksu- ja Tolliameti veebilehel (Maksu- ja Tolliameti info ... 2020). Seaduseelnõu seletuskirjas prognoositakse, et elnõu jõustumine avaldab koheselt mõju ligikaudu 1038 füüsilisest isikust ettevõtjale ja 5613 füüsilisele isikule. Maksumuudatuse mõju ulatust majandusele tervikuna hinnatakse siiski pigem väikeseks. (Riigi 2020. aasta ... 2020a)

2.1.2. Sotsiaalkindlustusmakseid puudutavate maksumuudatuste eesmärk

Sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ja FIE sotsiaalmaksu avansiliste maksetega seotud meetmete üheks eesmärgiks oli maksukoormuse vähendamise abil säilitada töökohti ja aidata ettevõtetel kriisiga kaasnevate majandusraskustega toime tulla. Ühtlasi sooviti ennetada töötajate koondamist nendel tegevusaladel, kus eriolukorrast tingituna oli töötajatele töö tagamine raskendatud. Muudatuste olulisimaks mõjuks ettevõtjatele on hinnatud asjaolu, et muudatuste tulemusena

väheneb tööandjate maksukoormus ja seeläbi vähenevad ka tööjõukulud – see võib koroonakriisi tingimustes olla paljude ettevõtjate jaoks suisa elulise tähtsusega. Hinnanguliselt võib muudatusest mõjutatud isikute sihtrühma kuuluda ligi 43% Eesti ettevõtetest ja 83% hõivatutest; otseselt puudutab eelnõu ligi 18 000 kuumäärast vähem teenivat inimest ja tuhatkonda palgata puhkusel viibivat inimest. Seaduseelnõu seletuskirjas toodud esialgse hinnangu kohaselt on muudatuste koondmõju sotsiaalmaksu laekumisele –6,015 miljonit eurot; sellele lisandub riigieelarvest FIE 2020. aasta I kvartali sotsiaalmaksu avansilise makse katteks makstav summa –3,291 miljonit eurot. Seega hinnatakse sotsiaalmaksuseaduse muudatuste mõju suuruseks riigieelarvele kokku – 9,306 miljonit eurot. (Riigi 2020. aasta ... 2020a)

II pensionisamba maksete ajutisest peatamisest tulenevalt prognoositi riigi kulude vähenemist hinnanguliselt 345 miljoni euro ulatuses, aastate lõikes jaguneb see summa järgmiselt: 2020. aastal vähenevad riigi kulud 141 miljoni euro võrra ja 2021. aastal 204 miljoni euro võrra. Lisaks suureneb tulumaksu laekumine prognooside kohaselt 8 miljoni euro võrra. Seevastu teise samba maksete kompenseerimisel suureneb riigi kulu – kompenseerimise täpne suurus sõltub aga isikute arvust, kes otsustavad maksete tegemisega jätkata ka 2020. aasta detsembrist. Seaduseelnõu seletuskirjas märgitakse, et “mõju suurus on maksimaalselt sama, mis on 4% maksete peatamise kokkuhoiu mõju aastatel 2020 ja 2021. Kui näiteks kolmandik liitunuist siiski ei jätkka 2% maksetega, siis on kompenseerimise kulu sellest ca 22% väiksem.” (*Ibid.*)

2.1.3. Käibemaksu puudutavate maksumuudatuste eesmärk

Seaduseelnõu seletuskirjas märgitakse, et elektroonilisi väljaandeid puudutava käibemaksuseaduse muudatuse “eesmärk ei ole anda e-väljaannetele eelist paberväljaannete ees, vaid ühetaoliselt maksustada väljaandeid, mis erinevad üksnes avaldamise vormi poolest“. Muudatusest mõjutatud sihtrühma suuruseks hinnatakse ligikaudu 1200 ettevõtjat. Seaduseelnõu seletuskirjas toodud arvutuste kohaselt on koondmõju vähendatud käibemaksumäära kehtestamisel e-raamatutele 2020. aastal 0,5 miljonit eurot ja 2021. aastal 1,2 miljonit eurot; e-perioodikaga seotud maksumuudatuse mõju aga vastavalt 210 tuhat ja 330 tuhat eurot. Üld-, kutse- ning kõrgkoolide e-töövihikute ja e-õpikutega seotud maksumäära muudatus vähendab prognoosi kohaselt käibemaksu laekumist 2020. aastal hinnanguliselt 60 000 euro võrra ja aasta hiljem kuni 100 000 euro võrra. Käibemaksuseaduse muudatuste koondmõjuks prognoositakse 2020. aastal hinnanguliselt seega 0,8 miljonit eurot ning 2021. aastal hinnanguliselt 1,6 miljonit eurot – selle summa võrra väheneb riigi maksutulud. Selleks, et konteksti paremini hoomata, peab ütlema, et

kõnealune summa moodustab 0,06% 2021. aasta prognoositud käibemaksutulust. (Riigi 2020. aasta ... 2020a)

Maksu- ja Tolliameti juhendis on meditsiiniliste ja isikukaitsevahendite maksusoodustuse eesmärki selgitatud järgmiselt: kuna koroonaviiruse tagajärgedega toimetulekul esineb Euroopa Liidu tervishoiuasutustel märkimisväärseid probleeme ning Euroopa Liidu tootjad ei suuda haiglaid varustada piisava koguse isikukaitsevahendite, hingamisaparaatide ja muu sellisega, siis on olukorra leevendamiseks Euroopa Liidu tasandil vastu võetud otsus, mille kohaselt kehtib väljastpoolt Euroopa Liitu viirusepuhanguga võitlemiseks imporditud kaubale tolli- ja käibemaksuvabastus (Juhend ... 2020). Seega olukorras, kus tulenevalt vahendite ebapiisavusest Euroopa Liidus ja maksuvabastuse andmisest teatud tarnetele, mille kulud on suures osas riigi kanda, ei oleks käibemaksu tasumine impordilt asjakohane.

2.1.4. Aktsiise ja veeteetasu puudutavate maksumuudatuste eesmärk

Diislikütuse aktsiisimäära langetamise tulemusena oodati diisli jaehinna muutumist Läti ja Leedu hindadega võrreldes konkurentsivõimelisemaks ja loodeti transpordiettevõtete tankimise osalist naasmist Eestisse (Koroonakriisiga seotud ... 2020). Seaduseelnõu seletuskirjas märgitakse, et diislikütuse aktsiisilangetus pehmendab tõenäoliselt koroonaviiruse levikuga kaasnevat mõju tarbimise vähenemisele – see tähendab kütusemüüjate müügikäive väheneb väiksemal määral kui oleks seda ilma aktsiisilangetuseta. Kerge kütteõli, raske kütteõli ja põlevkivi kütteõli aktsiisimäärade langetamisega seoses märgitakse seaduseelnõu seletuskirjas, et kerge kütteõli tarbimine on marginaalne – 2019. aastal laekus kerge kütteõli aktsiisi summas ligi 140 000 eurot. Raskel kütteõlil seevastu puudub tarbijaskond selle kütuseliigi kõrge aktsiisimaksukoormuse tõttu ja diislikütuse sarnase põlevkivi kütteõli tootmine puudub Eestis sootuks. Eriotstarbelise diislikütuse aktsiisilangetuse eesmärk oli tõsta põllumajandussektori konkurentsivõimet. Seaduseelnõu seletuskirjas toodud eelduse kohaselt peaks eriotstarbelise diislikütuse aktsiisi langetamine vähendama diislikütuse hinda 4 eurosendi võrra liitri kohta. Prognoosi kohaselt on elektrienergia aktsiisimäära langetamise tulemuseks elektri hinna odavnemine 3,1% võrra. Samas arvatakse ka, et aktsiisilangetuse tulemusel olulist muutust elektritarbimises ei toimu. (Riigi 2020. aasta ... 2020a) Aktsiisilangetuste prognoositud mõju riigieelarvele on parema ülevaatlikkuse andmiseks koondatud tabelisse (Tabel 2).

Tabel 2. Aktsiisilangestuste mõju riigieelarvele (aktsiis + KM, mln €), prognoos

Aktsiisilangetus	Mõju riigieelarvele		
	2020 (alates 01.05)	2021	2022 (kuni 30.04)
Diislikütus (493 €-lt 372 €-le 1000 l kohta)	-44,8	-78,7	-34,8
Kerge kütteõli (493 €-lt 372 €-le 1000 l kohta)	0	0	0
Eriotstarbeline diislikütus (133 €-lt 100 €-le 1000 l kohta)	-1,7	-2,9	-0,9
Põlevkivikütteõli (548 €-lt 414 €-le 1000 kg kohta)	0	0	0
Raske kütteõli (559 €-lt 422 €-le 1000 kg kohta)	0	0	0
Maagaas (79,14 €-le 40 €-le 1000 m3 kohta)	-8,2	-17,0	-8,6
Mootorimaagaas (47,32 €-lt 40 € 1000 m3 kohta)	0	0	0
Kütteinena kasutatav vedelgaas (107,71 €-lt 55 €-le 1000 kg kohta)	-0,8	-1,3	-0,5
Elektrienergia (4,47 €-lt 1 €-le Mwh kohta)	-21,1	-34,7	-13,3
Mõju kokku:	-76,6	-134,6	-58,1

Allikas: Riigi 2020. aasta lisaeelarve seadusega seonduvate seaduste muutmise seadus (COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud meetmed) 169 SE. Algamine: seletuskiri.

Andmetest nähtub, et 2021. aastal jääb prognoosi kohaselt aktsiisilangestuste tulemusena riigieelarvesse laekumata 76,6 miljonit eurot; aasta hiljem 134,6 miljonit eurot ja 2022. aastal enam kui 58 miljonit eurot. Ootuspäraselt avaldab eelarvele suurimat mõju diislikütuse aktsiisi langetamine: diislikütuse aktsiisilangestuse mõju aastate 2020, 2021 ja 2022 eelarvetele kokku on prognoosi kohaselt enam kui 158 miljoni euro suurune. Elektriaktsiisi langetamise mõjul on oodata aastate 2020, 2021 ja 2022 eelarvetesse ligi 70 miljoni euro vähem laekumist. Samas kui kerge kütteõli, raske kütteõli, põlevkivikütteõli ja mootorimaagaasi aktsiisilangetus prognoosi kohaselt märkimist väärivat mõju ei oma. (Riigi 2020. aasta ... 2020a)

Laevandus- ja sadamaettevõtete jätkusuutlikkust ning säilimist hinnatakse Eesti jaoks kui strateegilise tähtsusega valdkonda. Mistõttu on meresõiduohutuse seaduse muudatuse eesmärk sõnastatud kui laevandusettevõtete maksukoormuse vähendamine veeteetase maksmise kohustuse ajutise peatamise läbi. (2020. aasta lisaeelarve ... 2020, 18).

2.1.5. Maksukorralduse seaduse muudatuste eesmärk

Seaduseelnõu seletuskirja kohaselt on maksuvõlalt intressi arvestamise ja tasumise kohustuse peatamise eesmärgiks „leevendada ja ületada eriolukorrast tingitud majandusraskused ning anda ettevõtjatele viivitatamatult kindlus, et ajutiste makseraskuste korral on riik valmis pakkuma täiendavaid toetusmeetmeid“. Maksuintressi määra üldist vähendamist on eelnõu seletuskirjas põhjendatud järgmiselt: „majanduslikult koormav meede ei ole tõsise majandussurutise ajal sobiv abinõu kohustuste täitmise tagamiseks ning suure tõenäosusega süvendab eriolukorra põhjustatud majandusraskuseid veelgi“. Seaduseelnõu seletuskirjas on ühtlasi sedastatud, et ehkki intressi arvestamise ja selle tasumise peatamine koroonakriisi tippajal aitab ettevõtetel suuremate majandusraskustega toime tulla, on põhjendatud vajadus selliste pikemaajaliste meetmete järele, mis aitaksid ettevõtjail kriisist välja tulla ja taastada ettevõtete majanduslik tervis. Kõnealusel vajadusest tulenevalt vähendati alates eriolukorra lõppemisest kuni 2021. aasta 31. detsembrini maksuvõlalt tasutavat intressimäära 0,06%-lt 0,03%-ni päevas. Seaduseelnõu seletuskirja järgi on maksuvõla tasumise ajatamisel intressimäära vähendamine teiseks täiendavaks pikemaajaliseks meetmeks, mis aitab ettevõtjatel majandusraskused ületada. Muudatus näeb maksuhaldurile ette ka suurema kaalutusruumi, võimaldades põhjendatud juhul vähendada intressimäära oluliselt rohkem või vabastada isik maksuvõla tasumisel intressist. (Riigi 2020. aasta ... 2020a)

Maksu- ja Tolliameti hinnangul jääb maksuvõla intressidelt eelarvesse laekumata minimaalselt 3–4 miljonit eurot. Intressimääraga seotud muudatuste koondmõju suuruseks riigieelarve tuludele hinnatakse 2020. aastal –7 miljonit eurot ja 2021. aastal –5 miljonit eurot. (*Ibid.*)

Siinkohal on oluline ka mainida, et alternatiivse meetmena intresside arvestamise ja tasumise peatamise asemel kaaluti ka laiaulatuslikku intresside ja maksuvõlgade kustutamist. Kuna aga nimetatud meede oleks osutunud väga ressursimahukaks, siis langetati otsus kiirema ja lihtsama meetme kasuks. (*Ibid.*)

2.2. Eestis rakendatud maksumuudatuste tegelikud tulemused

Septembrikuus avaldatud Eesti Panga rahapoliitika ja majanduse ülevaates tõdetakse, et 2020. aasta lisaelarves ette nähtud toetusmeetmed on kasutamist leidnud kavandatust väiksemas mahu. Kui esialgsete arvutuste järel hinnati, et majanduse turgutamiseks mõeldud kulumeetmete negatiivne mõju riigieelarvele on suurusjärgus üks miljard eurot, siis tegelikkuses oli eelarvet

mõjutavatest kulumeetmetest rakenduse leidnud vaid umbes pool. (Saarniit *et al.* 2020) Samas on oluline mainida, et ehkki majanduse toetamiseks rakendatud meetmed avaldavad mõju peamiselt 2020. aasta kulude suurusele ja eelarve tasakaalule, siis osaliselt kanduvad kulud siiski edasi ka järgmiste aastate eelarvetesse (Riigi eelarvestrateegia ... 2020).

Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi seletuskirjas toodud hinnangu kohaselt oodati, et 2020. aastal jääb maksumuudatuste tulemusena Eesti riigieelarvesse laekumata ca 93,7 miljonit eurot (Rahandusministeeriumi suvine ... 2020, 31). Tegelikult aga on Eesti majanduse käekäik esimese koroonalaine järel osutunud kevadel prognoositust paremaks: ehkki 2020. aasta maksulaekumised jäävad väiksemaks kui riigieelarves oodati, on tegelikud maksutulud osutunud kevadises lisaeelarves planeeritust suuremaks (Saarniit *et al.* 2020). Ilmestamaks eeltoodut tasub välja tuua, et kui 2019. aasta seitsme esimese kuuga laekus riigieelarvesse 59,6% kavandatud maksutulust (2019. aasta juuli ... 2019), siis 2020. aastal oli seitsme esimese kuuga laekunud 56% riigieelarves ja 65,7% lisaeelarves planeeritud maksutulust (2020. aasta juuli ... 2020). Rahandusministeeriumi teatel laekus 2020. aasta augustikuu eest Maksu- ja Tolliametile maksutulu aga juba summas 674,4 miljonit eurot – see on 1,6% rohkem kui aasta varem samal perioodil ja lisaeelarvest on aasta kaheksa esimese kuuga täidetud 70,5%. Põhjus, miks maksutulu laekumine on osutunud prognoositust suuremaks, peitub kardetust paremas tööturu olukorras ja prognoositust tagasihoidlikumas majanduslanguses. (Augusti eest ... 2020) Samas tuleb tõdeda, et OECD prognoosib maksutulude märkimisväärset vähenemist veel mitmeks aastaks – seda nii kriisi otseste mõjude tagajärjena kui ka kriisi ajal rakendatud poliitilistest meetmetest tingituna (Tax and fiscal ... 2020).

Magistritöös püstitatud eesmärgi täitmiseks on töö autor püüdnud järgnevalt välja tuua Eestis kehtestatud maksumuudatuste tegelikud tulemused meetmete lõikes. Tulemuste selgitamiseks tugines autor nii vabalt kättesaadavatele andmetele kui saatis järelepärimised ka Maksu- ja Tolliametile, asjasse puutuvatele ministeeriumitele, Veeteede Ametile, suurematele haiglatele, Riigi Infosüsteemide Keskusele ja suurimatele meediaettevõtetele.

2.2.1. Tulumaksu puudutavad maksumuudatused

Kingituste ja annetuste tulumaksuvabastuse meetme tegelikust mõjust aimu saada soovides saatis töö autor järelepärimised koroonakriisi keskmes olnud Kuressaare Haiglale, Põhja-Eesti Regionaalhaiglale ja Tartu Ülikooli Kliinikumile. Vastus õnnestus saada vaid Eesti suurimast haiglast – Põhja-Eesti Regionaalhaiglast ja saabunud vastuses (Lisa 1) tõdeb haigla finantsjuht, et

2020. aasta I poolaasta võrdluses aasta varasema ajaga rahaliste annetuste muutust ei paista ning haigla oma tegevuses seadusemuudatuse mõju ei näe (Gröön 2020).

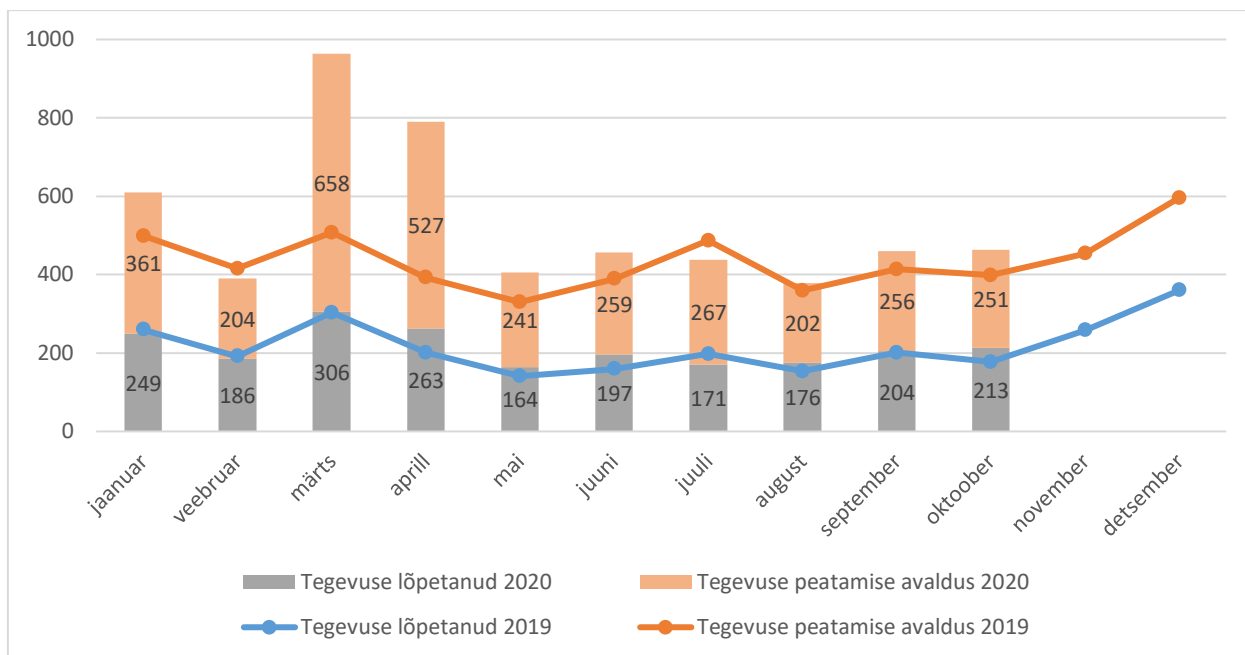
Seevastu seda, kui palju metsa majandamisega seotud meede praktikas kasutamist on leidnud, hinnata paraku veel ei saa – täiendava maksuvabastuse rakendamine toimub 2020. aasta tuludeklaratsiooni esitamisel, mis esitatakse 2021. aasta 30. aprilliks (Maksu- ja Tolliameti info ... 2020). Meetme võimalik mõju avalduks seega esmakordselt 2021. aasta riigieelarvele.

2.2.2. Sotsiaalkindlustusmaksleid puudutavad maksumuudatused

Sotsiaalmaksu miinimumkohustuse kaotamisest tulenevaks olulisimaks sotsiaalseks mõjuks peetakse asjaolu, et muudatus aitab kaasa hõivestaatuse säilitamisele (Riigi 2020. aasta ... 2020a). Sotsiaalministeeriumist töö autori järelepärimisele saabunud vastuses (Lisa 2) tõdetakse, et täpsemat mõju hindamist sellele muudatusele ministeeriumi poolt tehtud ei ole ning põhjalikum mõjuanalüüs tervisevaldkonnas on plaanis koostada 2021. aastal (Kasekamp 2020).

Selleks, et maksumuudatuse tegelikust mõjust aimu saada, soovis magistritöö autor kindlaks teha selle, kui paljud füüsilisest isikust ettevõtjatest on algatanud tegevuse peatamise või lõpetanud tegevuse maksumeetme kehtivuse lõppedes. Üldjuhul peavad FIE-d maksma kvartaalselt sotsiaalmaksu avansilisi makseid – v.a siis, kui tegevus on peatatud või lõpetatud. Sotsiaalmaksu avansilise makse suurus on FIE jaoks märkimisväärne kulu (2020. aastal 534,60 eurot kvartalis). (FIE sotsiaalmaksu ... 2020) Kuna riigipoolne meede oli lühiajaline s.o kaeti ainult I kvartali makse, siis märtsis ja aprillis peatasid oma tegevuse pea poole rohkem FIE-sid kui eelneva aasta samal perioodil. Parema ülevaatlikkuse huvides on andmed kantud joonisele (Joonis 2).

Jooniselt nähtub, et ehkki 2020. aastal on suurenenud nii tegevuse peatamise algatanud kui ettevõtlustegevuse lõpetanud FIE-de arv, siis FIE-de toimetulekuraskuste leevendamiseks ellu kutsutud maksumeetme mõju küll oli, aga see oli väga lühiajaline.

Joonis 2. Tegevuse lõpetanud ja tegevuse peatamise algatanud FIE-de arv
Allikas: Registrate ja Infosüsteemide Keskus (2020), Somov (2020); autori arvutused

Kohustusliku kogumispensioni sissemaksete ajutise katkestamise avalduse esitanuid oli Pensionikeskuse teatel 9575. Just nii palju oli inimesi kes otsustasid loobuda oma palgalt ajavahemikus 01.12.2020–31.08.2021 2% sissemaksete tegemisest. (Sissemaksed peatas ... 2020) Konteksti loomiseks ja parema arusaamise huvides olgu välja toodud, et teise pensionisambaga liitunud oli 2020. aasta 2. novembri seisuga Eestis 761 651 (Avatud pensionikontode ... 2020). Mis tähendab, et kohustusliku kogumispensioni maksete peatamise kasuks otsustanud moodustavad vaid marginaalse osa teise pensionisambaga liitunud inimestest.

2.2.3. Käibemaksu puudutavad maksumuudatused

Vähendatud käibemaksumäära elektroonilistele väljaannetele kohaldamisega seoses tõdetakse Rahandusministeeriumist autori järelepärimisele saadetud vastuses (Lisa 3), et “Vahehindamist (vms kuist jälgimist sarnaselt nt. töötasu hüvitisega) ei ole antud COVID-19 meetme puhul läbi viidud ning arvestatud on seletuskirjas välja toodud mõjuga” (Kiveste 2020).

Magistritöö autor saatis järelepärimised ka Eesti suurematele meediaettevõtetele: Ekspress Meedia AS-ile, Postimees Grupp AS-ile ja Äripäev AS-ile. Ekspress Meedia vastusest (Lisa 4) selgub, et käibemaksumäära vähendamine on teinud võimalikuks tarbijatele soodsama hinna pakkumise ning digiväljaannete tellimisnumbrid on kasvanud (Ulejev 2020). Äripäeva peatoimetaja

vastuskirjast (Lisa 5) selgub, et maksumuudatust käsitleti pigem meediafirmasid koroonakriisis toetava meetmena. Kuna valdav osa Äripäeva digiväljaande tellijatest on juriidilised isikud, siis käibemaksumäära muutus neid otseselt ei mõjuta. (Mandel 2020) Postimees Grupi levijuht aga kinnitab oma vastuses (Lisa 6), et Postimehe digipaketi hinnad ei ole muutunud, küll aga näitab tellimuste arv kasvutrendi (Läns 2020).

Kokkuvõtvalt saab tõdeda, et elektroonilistele väljaannetele vähendatud käibemaksumäära kohaldamisest võitsid nii meediaettevõtted kui tarbijad ning digiväljaannete füüsilistest isikutest püsilugejate arv on osaliselt tänu soodsamale hinnale kasvanud.

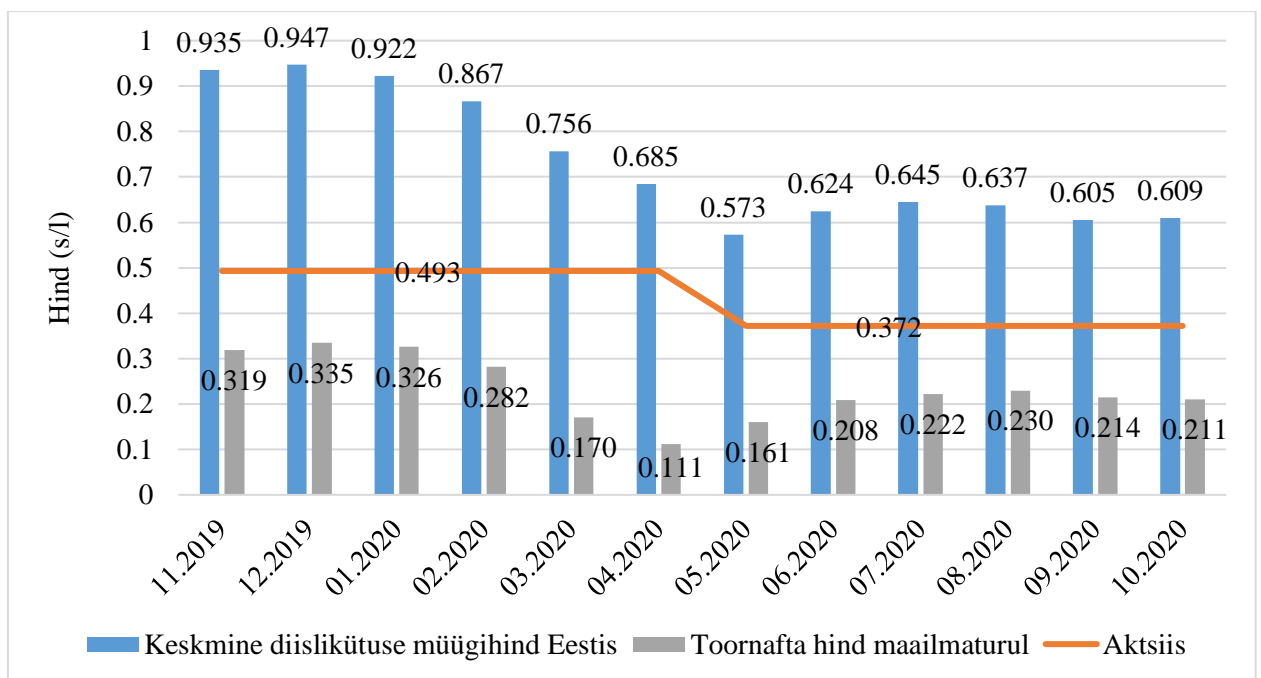
Meditšiiniliste ja isikukaitsevahendite maksusoodustuse kasutamise osas Maksu- ja Tolliameti andmetel (Lisa 7) täpseid arvutusi tehtud ei ole. Põhjuseks asjaolu, et puudub nii ammendav nimekiri ettevõtetest, kes isikukaitsevahendeid ja muid meditsiinvahendeid ühendusesiseselt on soetanud, kui ka tehingupartnerite loetelu. (Jürma 2020) Meditsiiniliste ja isikukaitsevahendite maksusoodustuse näol on tegemist ajutise ja haiguspuhangust tingitud meetmega, mistõttu on magistritöö autori hinnangul käibemaksuvabastuse mõju eelarvele minimaalne s.o vahendite soetamine käibemaksu mõttes kuluneutraalne.

2.2.4. Aktsiise ja veeteetasu puudutavad maksumuudatused

Koroonakriisi leevendamiseks kasutusele võetud maksumuudatuste hulgast hinnatakse kõige suuremaks kütuse aktsiisimäärade langetamise meetme mõju. Suvise majandusprognoosi raames suurendati aktsiiside 2020. aasta laekumise prognoosi võrreldes lisaelarves toodud hinnangutega 40 miljoni euro võrra s.o 883 miljoni euroni. Enim ehk 33 miljoni euro võrra kohandati suuremaks kütuseaktsiisi laekumise oodatavat tulemust. Prognoosi suurendamise peapõhjus peitus diislikütuse ja bensiini oodatust suuremas deklareerimises 2020. aasta teises kvartalis. Eriolukorrast tingitud piirangud avaldasid tarbimisele prognoositust väiksemat mõju ning laekumiste taastumine toimus oodatust kiiremini, ühtlasi suurenes diislikütuse deklareerimine aktsiisimäärade langetuse järel prognoositust enam. Prognoosi kohaselt väheneb madalama aktsiisimäära kehtestamise tulemusena piirikaubanduse maht veelgi ning kahe järgmise aasta jooksul oodatakse täiendavalt 75 miljoni liitri deklareerimist – koguste kasv saab võimalikuks eelkõige Lätis tankimise arvelt. Prognoosis toodud hinnagu kohaselt kasvab 2021. aastal diislikütuse deklareerimine 7,9% ning aastatel 2022–2024 on diisli koguste kasvu oodata keskmiselt 1,8% aastas. (Rahandusministeeriumi suvine ... 2020, 24).

Rahandusministeeriumist laekunud vastusest (Lisa 8) selgub, et viimane meetmetega seotud mõjude hindamine toimus Rahandusministeeriumi suveprognoosi raames. Eelkõige oodatakse tulemusi diisliaktsiisi langetamisest. Vastuses sedastatakse ka, et teadaolevalt on diislikütuse jaemüük piiriäärsetes maakondades läbi teinud jõudsa kasvu. Ettevõtete tankimist puudutavas nenditakse aga, et mahtude kohta saab rohkem informatsiooni alles 2021. aasta teises pooles, sest ettevõtetel on aega 2020. aasta jooksul väljaspool Eestit soetatud kütuse käibemaks tagasi küsida kuni 2021. aasta oktoobrikuuni. (Laos 2020)

Selleks, et aktsiisilangetuse mõju diislikütuse müügihinnale paremini hinnatav oleks, on töö autor koostanud joonise (Joonis 3), kus on näha nii diislikütuse müügihind Eestis, aktsiis ning toornafta hind maailmaturul. Jooniselt nähtub, et samaaegselt aktsiisilangetusega 2020. aasta maikuuks langes ka diislikütuse keskmine müügihind Eesti tanklates ning müügihind Eestis järgib toornafta hinnatrende maailmaturul.

Joonis 3. Aktsiisilangetse mõju diislikütuse müügihinnale

Allikad: Kütuse keskmine müügihind (2020), Average ... (2020); autori arvutused

Väärrib rõhutamist, et aktsiisilangetuste mõju ei peegeldu üksnes kütuste hinna muutumises, vaid selle ulatus on hulga laiem. Eesti Pank sedastas oma majandusülevaates muuhulgas, et kuna märtsis alanesid diislikütuse, maagaasi ja elektri aktsiis, ulatus maksulangetuste kogumõju tarbijahindadele 2020. aasta teises kvartalis 0,5 protsendipunktini (Saarniit *et al.* 2020).

Selleks, et välja selgitada meresõiduohutuse seaduse muudatuste mõju ulatus veeteetasu laekumisele, saatis magistritöö autor Veeteede Ametile kirjaliku infopäringu. Veeteede Ameti finantsjuhi vastusest (Luts 2020; Lisa 9) töö autori päringule nähtub, et alates 2020. veebruarist hakkas Eesti sadamatesse või sadama reidile saabuvate laevade arv vähenema (Lisa 10). Kui aastate 2018 ja 2019 võrdluses näitas sadamaid külastavate laevade arv stabiilset kasvutendentsi (välja arvatud 2019. aasta jaanuarikuu võrdlus aasta varasema ajaga), siis 2020. aasta andmetest on koroonapandeemia mõju üheselt näha. 2020. aasta esimese üheksa kuu andmete põhjal võib järeldada, et kõige suurem vahe võrdluses aastataguse ajaga oli maikuus: kui 2019. aastal oli sadamaid külastanud või sadama reidile sisenenud aluseid 1055, siis aasta hiljem kõigest 834. Aastal 2018 laekus riigile veeteetasu kokku summas 17,96 miljonit eurot ja 2019. aastal kokku summas 18,18 miljonit eurot (Lisa 10). 2020. aasta esimese kolme kuu jooksul oli veeteetasu laekumine summas 4,7 miljonit eurot. Jättes arvesse võtmata saabuvate laevade arvu kasvutendentsi varasematel aastatel, jääb riigil koroonapandeemiast tingituna ja kehtestatud maksumuudatuse tulemusena 2020. aastal saamata veeteetasu suurusjärgus 15,5 miljonit eurot.

2.2.5. Maksukorralduse seaduse muudatused

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse koroonaviiruse majandusmõjuga seotud teemalehel toodud info kohaselt oli 2020. aasta septembrikuu lõpu seisuga maksuvõlgnike kokku ca 16 000 ja võla summa kokku ligikaudu 342 miljonit eurot. Võrreldes kuue kuu taguse ajaga, mil pandeemia Eestis tuure koguma hakkas, on maksuvõlgnike lisandunud enam kui 3000 ja maksuvõlgade summa suurenenud pea 92 miljoni euro võrra. (COVID-19 mõju ... 2020)

Maksu- ja Tolliameti vastusest (Jürma 2020; Lisa 7) seoses maksuintresside vähendamise meetmega (0,06% asemel 0,03%) selgub, et isikuid, kellele intressi arvestati oli 2020. aasta III kvartali lõpu seisuga 39 668 ja arvestatud intressi summa oli kokku 4 673 482 eurot (sellest ajatatud 331 711 eurot). Tavaolukorras oleks intressi summa küündinud aga 9 346 962 euron. Maksuvõla ajatamisel intressimäära maksuhalduri kaalutusotsusega vähendamise meedet (50% asemel intressi vähendus kuni 100%) kasutati 2020. aasta III kvartali lõpu seisuga 8326 juhul. Seejuures arvestati intressi summas kõigest 83 eurot, mis tähendab, et maksuhaldurid kasutasid neile antud diskretsiooniõigust pea sajaprotsendiliselt. Tavaolukorras olnuks nende maksuvõlgade ajatamisel intressi summa 5 595 987 eurot.

Eestis rakendatud maksumeetmetega seotud kuludest tervikpildi andmiseks ja selleks, et kaardistada ka see kas meetmed sõnastatud eesmärgid ka täitsid, kandis autor iga meetmega seotud kulud ja tulemuse tabelisse (Tabel 3).

Tabel 3. Maksumeetmete mõju 2020. aasta riigieelarvele ja tulemused

Meede	Mõju 2020. aasta riigieelarvele (mln eur)	Kas täitis eesmärgi?
Maksuvõlgade tasumise ajatamisel intressimäära vähendamine kuni 100%	-141,0	jah
Maksuvõlalt intressi arvestamise ja tasumise kohustuse peatamine	-2,0	jah
Maksuintressi vähendamine (0.06% asemel 0,03%)	-5,0	jah
FIE sots.maksu avansiliste maksete tasumine riigi poolt	-3,3	...
Sotsiaalmaksu miinimumkohustuse nõude ajutine peatamine	-6,0	...
Kütuste aktsiisimäärade langetamine	-76,6	jah
Metsamaterjali võõrandamisest saadud tulust täiendava mahaarvamise võimalus	0	...
Digiväljaannete käibemaksu soodusmäär	-0,8	jah
Veeteetasu maksuvabastus	...	jah
Kingituste ja annetuste tulumaksuvabastus Põhja-Eesti Regionaalhaigla baasil	0	ei
II pensionisamba sissemaksete ajutine peatamine	142,0	jah

Allikad: 2020. aasta lisaeelarve ... (2020), Pensionikeskus (2020a), Registre ja Infosüsteemide Keskus (2020), Somov (2020); autori hinnang/lisades 1, 4, 5, 6, 7, 8, 10 toodud andmete alusel.

Märkused: ... meetme mõju ei ole võimalik täpselt hinnata

Maksukorralduse seaduse muudatused on praktikas laialdast kasutamist leidnud ning leevendanud raskustes ettevõtjate olukorda. Ka teisel riigi jaoks väga kulukal meetmel – kütuse aktsiisimäärade langetamisel – on olnud soovitud mõju. Digiväljaannetele kohalduva käibemaksumäära vähendamisest on võitnud nii meediaettevõtted kui tarbijad, mistõttu võib ka seda meedet seatud eesmärgist lähtuvalt õnnestunuks pidada. Kohustusliku kogumispensioni maksete ajutine peatamine tähendab riigi jaoks ootuspäraselt nii kulude ajutist kokkuhoidu kui ka suuremat tulumaksu laekumist. Sotsiaalmaksu miinimumkohustuse kaotamise ja riigi poolt FIE sotsiaalmaksu avansiliste maksete tasumise eesmärk oli kaasa aidata hõivestaatuse säilimisele, kuid FIE-de tegevuse lõpetamise ja tegevuse peatamise andmete põhjal võib väita, et meetme mõju küll oli, aga see oli väga lühiajaline. Ehkki veeteetasu laekumine on drastiliselt vähenenud, on

laevandus- ja sadamaettevõtete jätkusuutlikkus Eesti riigi jaoks strateegilise tähtsusega, mistõttu võib ka selle maksumeetme tulemusi ootuspäraseiks lugeda. Kingituste ja annetuste tulumaksuvabastuse meetmesse puutuvad on ühe haigla vastuse põhjal ennatlik teha põhjapanevaid järeldusi, mistõttu sellele, kas meede eesmärgi täitis, hinnangut anda veel ei saa.

2.3. Eesti ja kaubanduspartnerite senine käekäik

Eesti Panga rahapoliitika ja majanduse ülevaates tõdetakse, et koroonakriis on vähendanud Eesti peamiste kaubanduspartnerite impordinõudlust, mis omakorda mõjutab Eesti ekspordiväljavaateid (Saarniit *et al.* 2020). Rahandusministeeriumi suvises majandusprognosis aga on välja toodud, et kui 2020. aasta I kvartalis jäi koroonakriisi mõju Eesti kaubavahetusele pigem tagasihoidlikuks, siis aasta II kvartalis toimus piirangute tulemusena ulatuslik – pea 19%-protsendi suurune – langus kaupade ja teenuste ekspordis. Samas oli Eesti olulisimatest kaubanduspartneritest väiksem ekspordi langus Soome, Rootsi ja Saksamaale – sealne ekspordikäibe vähenemine jäi vahemikku 3%–7%. (Rahandusministeeriumi suvine ... 2020, 13)

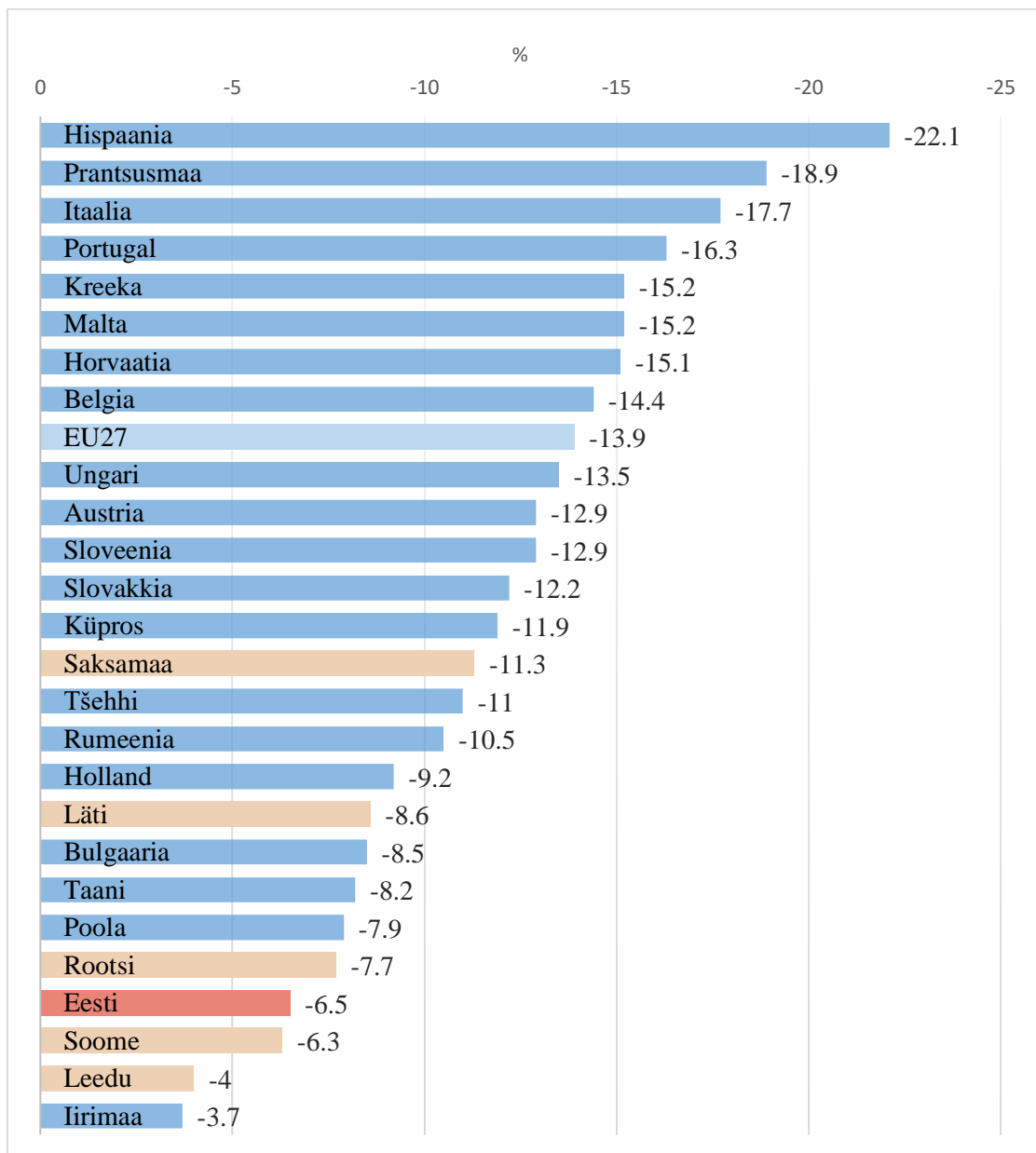
Eesti kui väga avatud majanduse jaoks osutus soodsaks muuhulgas asjaolu, et võrreldes enamiku Euroopa riikidega on Eesti peamised eksporditurud majanduskriisis vähem kannatada saanud (Saarniit *et al.* 2020). Ka Eesti Panga ökonomist Rasmus Kattai tõdes septembrikuus peetud konverentsietteandes, et Eestil on seni läinud üle ootuste hästi ning just eksporditurgude valik on pehmenanud kriisi mõju Eestile. Majanduse suurem avatus ei ole sel korral kaasa toonud suuremat haavatavust. (Kattai 2020)

Euroopa Liidu liikmesriikide võrdlus (Joonis 4) ilmestab eeltoodut hästi – Eestil ja Eesti peamistel kaubanduspartneritel on läinud paremini kui enamikul euroliidu liikmesmaadel. Kui Euroopa Liidu riikide keskmine majanduslangus 2020. aasta teises kvartalis oli –13,9%, siis Eestil kõigest –6,5% ja Leedul isegi –4%. (Eurostatistics ... 2020)

Hoolimata teistsugusest lähenemisest ja oluliselt väiksematest piirangutest kahanes Rootsi majandus 2020. aasta teises kvartalis aastavõrdluses 7,7%. Samas on Soome majanduslangus vaatamata koroonaviiruse leviku tõkestamiseks kehtestatud piirangutele osutunud väiksemaks kui Rootsi oma. Meie lõunanaabrite majanduse kukkumise suuruseks aga oli 2020. aasta teises kvartalis aastavõrdluses enam kui 8%. Eesti peamiste kaubanduspartnerite andmete kõrvutamisel

nähtub, et kõige paremini on läinud Leedul: Leedu majandus kahanes 2020. aasta teises kvartalis aastavõrdluses 4,2%. Leedu majanduse pehmema languse taga on vähene sõltuvus turismist ning lennu- ja meretranspordist. (Saarniit *et al.* 2020) Seevastu Saksamaa majandusedu taga on seni suuresti olnud laialdane eksport ja tugev tööstussektor. Kuid juba enne koroonakriisi puhkemist prognoositi 2020. aastaks Saksamaa SKP märkimisväärset langust. (Baldwin, Weder di Mauro 2020, 169) Saksamaa Statistikaameti korrigeeritud andmetel oli 2020. aasta teise kvartali majanduslanguse suuruseks aastases võrdluses 11,3% (Gross domestic ... 2020).

Joonis 4. EU27* riikide majanduslangus 2020. aasta II kvartalis

Allikas: Eurostatistics (2020); autori arvutused

*Jooniselt puudub Luksemburg, sest andmed 2020.a II kvartali kohta puuduvad

Prognoosi kohaselt kujuneb Euroala majanduslanguse ulatus 2020. aastal sügavamaks kui eelmise majanduskriisi ajal, samas – nagu näitab ülaltoodud jooniski (Joonis 3) – varieerub languse suurus riigiti. Kardetust vähem on 2020. aasta esimese kuue kuu jooksul majanduskriisist mõjutada saanud Põhja- ja Baltimaade majandused. (Rahandusministeeriumi suvine ... 2020, 40) Eesti Pank on neli korda aastas ilmunas rahapoliitika ja majanduse ülevaates täheldanud, et ehkki paljudes riikides on majanduslangus kujunenud tagasihoidlikumaks kui kriisi esialgses haripunktis prognoositi, on euroala majanduse peaaegu 12% suurune kukkumine sellegi poolest suurim euroala ajaloo jooksul. Samas ülevaates tõdetakse ka, et majanduslangust on aidanud pehmemdada valitsuste abipaketid. Eesti 2020. aasta majanduslanguse suuruseks prognoosib keskpank 4% – selle eelduseks oli, et sügisel kehtestatud piirangud jäävad nii Eestis kui mujal maailmas leebemaks kui kevadel kehtestatud meetmed. 2021. aastaks prognoositakse juba aeglast majanduskasvu ja 2022. aastaks kasvu kiirenemist. (Saarniit *et al.* 2020)

2.4. Teiste riikide parim praktika

OECD raportis (Tax and fiscal ... 2020) tõdetakse, et riigid on võtnud kasutusele otsustavaid samme viiruse leviku tõkestamiseks ning selle kahjulike mõjude piiramiseks ja leevendamiseks. Erinevate meetmete abil aidatakse ettevõtetele ellu jääda, toetatakse leibkondi ja püütakse säilitada tööhõivet. Samas dokumendis konstateeritakse ka vajadust edasiste sammude ning veelgi laiaulatuslikemate meetmete ja koostöö järele. Seal, kus majanduse taastumine on nõrk, on fiskaalsete stiimulite kaudu võimalik seda tugevdada. On jõutud seisukohale, et kriisist taastumist toetab kõige paremini ekspansiivne eelarvepoliitika. Valitsuse stiimulmeetmeid, mis hõlmavad investeeringute ergutamist ja stiimuleid tarbimise ergutamiseks ning püsivat toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, peetakse majanduse taastumise seisukohalt jätkuvalt väga olulisteks teguriteks (Tax Policy ... 2020). Ekspansiivse eelarvepoliitika eesmärk on ergutada majanduskasvu. See tähendab majanduse elavdamist ja majanduskasvu soodustamist valitsemissektori kulutuste suurendamise ja/või eratarbimise soodustamise kaasabil (seda viimast näiteks maksude alandamise kaudu). (Parts 2012) Ka Euroopa Keskpanga president Christine Lagarde on hiljaaegu rõhutanud, et "Jätkuv ekspansiivne eelarvepoliitika on ülimalt tähtis, et vältida suurt töökohtade kadumist ja toetada majapidamiste sissetulekuid, kuni majandus jõulisemalt kasvama hakkab" (Euroopa Keskpank: majanduse ... 2020).

Koroonapandeemia tingimustes on autori poolt uuritud riikides kasutusele võetud fiskaalpakettidel arusaadavatel põhjustel olnud läbivalt sarnased eesmärgid: leevendada piirangute mõju kodumajapidamiste ja ettevõtete toimetulekule ning tagada võimalused majandustegevuse jätkamiseks. Ettevõtete jaoks on meetmed üldjuhul tähendanud likviidsusabi; kodumajapidamiste abistamisel on prioriteediks seatud sissetulekutoetuse pakkumine. Toetusmeetmete võrdluses leidub nii sarnaseid suundumusi kui ka erinevaid jooni. Ettevõtluse toetamiseks kasutusele võetud meetmed on riikide lõikes üsna sarnased – fookus on eelkõige maksukohustuse edasilükkamisel. Samas peaksid maksutoetused olema suunatud neile, kes abi kõige enam vajavad ning eelistada võiks väikese ja keskmise suurusega ettevõtteid – just nemad on likviidsusriskile ja maksevõimetusele kõige altimad. Samuti on väga levinud ka stiimulmeetmete kasutamine lühiajalise töötamise soodustamiseks.

Kuigi autor kodumajapidamistele suunatud toetusmeetmeid antud töö raames põhjalikult ei võrrelnud, võib kirjanduse baasil väita, et nende osas on erinevused riigiti suuremad. Ühise nimetajana saab välja tuua, et paljudes Euroopa riikides on laiendatud sissetulekutoetuste saajate ringi ning lihtsustatud eelkõige nn mittestandardsete töötajate juurdepääsu tasustatud haiguslehele ja töötuskindlustushüvitistele. (Tax and fiscal ... 2020) Euroopa Keskpanga majandusülevaates tõdetakse, et koroonapandeemia mõju euroala riikide rahandusele on endiselt erakordselt suur. Ja ehkki koroonaviiruse leviku pidurdamiseks kasutusele võetud meetmetest tulenevad eelarvekulud on kõigis euroala riikides kolossaalsed, erinevad nii koormus eelarvele kui ka reageerimisvõime riigiti palju. (Euroopa Keskpanga majandusülevaade ... 2020)

Kui ajaloos tagasi vaadata, siis 2009. aasta majanduskriisist väljumiseks muutsid paljud Euroopa Liidu riigid muuhulgas oma maksupoliitikat, kuid Balti riikide maksumuudatused olid toona seotud peamiselt tarbimise maksustamisega (Statistikaamet 2012). Samas tuleb tõdeda, et käesolev kriis erineb oma olemuselt eelmisest majanduskriisist, mistõttu toona toimunud meetmed täna enam tulemusteni viia ei pruugi.

2.5. Järeldused ja ettepanekud

Käesolev ei ole kindlasti ei esimene ega viimane majanduskriis. Ja ehkki koroonapandeemia põhjustatud majanduskahju suurus ei ole veel selge, on esimese viiruselaine järel arvatud, et koroonaviiruse pikaajaline mõju majandusele on vähem tõsine kui 2008. aasta finantskriisi

põhjustatu. Viimase eelduseks on, et valitsused astuvad kiiresti ja otsustavalt samme majanduslanguse ohjamiseks. Koroonaviiruse pandeemia kulgu saavad epidemioloogid vähemalt osaliselt ette ennustada, mistõttu on ka valitsustel võimalik langetada otsuseid kohaseimate meetmete kasuks. (Baldwin, Weder di Mauro 2020, 145–146) Samas on tõdetud, et keeruline on jagada soovitusi olukorras, kus kõik muutub vaid loetud päevadega ning kõige asjakohasem ajalooline kogemus pärineb enam kui saja aasta tagusest ajast, mil maailma laastas Hispaania gripi nime all tuntuks saanud viirus (*Ibid.*, 197).

On leitud, et õigeaegne reageerimine viirusepuhangule ning meetmete omavaheline kooskõla aitab suurendada meetmete tõhusust (Demertzis et al. 2020) – teisisõnu öeldes sõltuvad majanduse taastumise kiirus ja ulatus avaliku sektori otsuste kvaliteedist (Canuto 2020). See on ka põhjus miks töö autor on kehtestatud maksumeetmete tulemustele hinnangu andmist sedavõrd oluliseks pidanud.

Ehkki teema on uus ja lõplike järelduste tegemiseks on veel vara, on magistritöö autori hinnangul võimalik esialgsete suundumuste kohta mõndagi välja selgitada. Sageli ei ole küll meetme mõju rahas mõõdetav ega numbrites hinnatav, kuid vahekokkuvõteteks on aeg autori arvates küps. Kogutud andmetest ja analüüsist nähtub, et nii mõnegi maksumeetme puhul on ootused realiseerunud ja tegelik olukord vastab prognoosile. Nii on maksukorralduse seaduse muudatused praktikas laialdast kasutamist leidnud ning leevendanud raskustes ettevõtjate olukorda. Ka teisel riigi jaoks väga kulukal meetmel – kütuse aktsiisimäärade langetamisel – on olnud soovitud mõju: vähenenud on nii diislikütuse jaehind Eesti tanklates kui ka piiriülene tankimine. Samuti saab tõdeda, et e-väljaannetele kohalduva käibemaksumäära vähendamisest on võitnud nii meediaettevõtted kui tarbijad. Ehkki veeteetasu laekumine drastiliselt vähenenud, on laevandus- ja sadamaettevõtete jätkusuutlikkus Eesti riigi jaoks strateegilise tähtsusega, mistõttu võib ka selle maksumeetme tulemusi ootuspäraseiks lugeda. Kingituste ja annetuste tulumaksuvabastuse meetmesse puutuvast autorile teadaoleva informatsiooni põhjal ennatlik teha lõplikke ja põhjanevaid järeldusi. Sotsiaalmaksu miinimumkohustuse kaotamise eesmärk oli kaasa aidata hõivestaatus säilimisele, kuid FIE-de tegevuse lõpetamise ja tegevuse peatamise andmete põhjal saab väita, et selle meetme mõju oli vaid väga lühiajaline. Selge on ka see, et II pensionisamba maksete ajutine peatamine tähendab riigi jaoks nii kulude ajutist kokkuhoidu kui ka suuremat tulumaksulaekumist.

Eesti ja Eesti peamiste kaubanduspartnerite poolt koroonaviiruse tekitatud kahju vähendamiseks rakendatud maksumeetmed on paljuski sarnased – on ju meetmete laiem eesmärk kõikjal sama: pakkuda leevendust koroonakriisist tingitud majandusraskustele. Samas leidub hulgaliselt ka erinevusi. Eesti eristub kaubanduspartnerite võrdluses püsiva iseloomuga maksumuudatuste poolest: sellisteks püsivateks meetmeteks on digiväljaannetele vähendatud käibemaksumäära kohaldamine ja metsa majandamisega seotud tulumaksuseaduse muudatus. Kütuste aktsiisimäärade vähendamine kuni 2022. aasta lõpuni paistab riikide maksumeetmete võrdluses samuti silma. Samas kui meetmed mis lubavad rohkem paindlikkust maksude tasumisel, maksuvõlgade ajatamist ja intresside vähendamist, on laialdast kohaldamist leidnud ka Eesti peamiste kaubanduspartnerite praktikas.

Kasutades OECD esitatud määratlust poliitikafaaside kohta pandeemia kestel ning pandeemiajärgselt (Tax Policy ... 2020), saab tõdeda, et magistritöö kirjutamise ajal on riigid jätkuvalt 1.–2. faasis mil fookus on ettevõtete ja kodumajapidamiste “elus hoidmisel”.

Mõistagi on kõik riigid erinevad – seda nii maksusüsteemi eripärade, majanduse iseloomu, elatustaseme, geograafilise asukoha ja muu poolest. Kahte üks-ühele võrreldavat majandust ei ole. Nii nagu OECD oma dokumendis “Tax and fiscal policy in response to the Coronavirus crisis: Strengthening confidence and resilience” (2020) on ka töö autor jõudnud tõdemuseni, et poliitikameetmed peavad vastama konkreetse riigi oludele ning universaalseid ja kõigile ühtviisi sobivaid lahendusi paraku ei leidu.

Kriisiolukorrad toovad esile kitsaskohad ja aitavad probleemidele tähelepanu juhtida – igast kriisist on midagi õppida. Nii tõdetakse, et päeval mil praegune kriis saab ükskord möödanikuks, on kindlasti õige aeg koguda teadmisi ja teha kogetust järeldusi (Goniewicz et al. 2020). Ka maksupoliitikal on kriisijärgselt riikide rahanduse jätkusuutliku taastumisega seoses kanda oluline roll. Tulevikku vaadates oodatakse muuhulgas, et riigid kaaluksid erinevaid võimalusi – see võib tähendada nii vanade maksupoliitikate kaasajastamist kui täiesti uute meetmete kasutuselevõttu. On avaldatud arvamust, et käesolev koroonakriis võib kätkeada endas head võimalust majanduse üleilmastumisest tingitud rahvusvaheliste maksuprobleemide lahendamiseks. (Tax Policy ... 2020) Ka varem ajaloos on murranguliste minevikusündmuste järel – olgu nendeks siis sõda või majanduskriis – rakendatud erakordseid maksumeetmeid. Seetõttu ei ole kuigi üllatav, et koroonakriisi pretsedenditu olemus on ajendanud diskuteerima uute maksumeetmete üle (Landais

et al. 2020). Ka töö autori hinnangul annab käesolev koroonakriis riikidele hea võimaluse maksimeetmed ja nende ajakohasus üle vaadata ning vajadusel korrektiive teha.

KOKKUVÕTE

Maailmas ei ole magistritöö kirjutamise ajal aktuaalsemat teemat kui koroonaviirus. Maksumuudatused on üks osa koroonaviiruse laastavat mõju vähendama kavandatud majandusmeetmetest: pea kõik riigid on välja töötanud erinevaid maksumeetmete pakette, mille eesmärgiks on pakkuda leevendust koroonakriisist tingitud majandusraskustele.

Eestis koroonaviiruse puhanguga seoses kehtestatud maksumeetmete laiem eesmärk on samuti kokku võetav sooviga vähendada koroonaviiruse negatiivset mõju Eesti ettevõtete ja kodumajapidamiste toimetulekule. Riigikogus 2020. aasta 15. aprillil vastu võetud maksumuudatused hõlmavad selliseid maksumeetmeid nagu teise pensionisamba maksete ajutine peatamine, kütuste aktsiisimäärade, maksuintresside ja digiväljaannete käibemaksumäära vähendamine, täiendavate mahaarvamiste võimalus metsa müügist saadud tulust ning vabastus veeteetasu maksmisest.

Magistritöös otsiti vastust küsimusele, millised olid ootused maksumuudatuste algatamisel ja missuguseks on osutunud tegelikud tulemused. Töö eesmärk oli välja selgitada, kas Eestis kehtestatud maksumuudatused on täitnud seatud eesmärgi. Ühtlasi kaardistas töö autor Eesti peamiste kaubanduspartnerite poolt koroonaviiruse tingimustes kehtestatud maksumeetmed.

Töö autori poolt läbi viidud analüüsi tulemusena saab nentida, et ehkki kõikide koroonaviirusest tingitud maksumeetmete mõju hinnata võimalik ei ole, on Eestis koroonakriisi leevendamiseks kehtestatud maksumuudatused end paljuski siiski õigustanud:

- E-väljaannetele vähendatud käibemaksumäära kohaldamisest on võitnud nii meediaettevõtted kui tarbijad ning digiväljaannete füüsilisest isikutest püsilugejate arv on osaliselt tänu soodsamale hinnale kasvanud.
- Maksukorralduse seaduse muudatused on praktikas laialdast kasutamist leidnud ja pakkunud leevendust raskustes ettevõtjatele. Nii näiteks on maksuvõla ajatamisel intressimäära maksuhalduri kaalutusotsusega vähendamise võimalust kasutatud pea sajaprotsendiliselt.

- Diislikütuse aktsiisimäära langetamine on avaldanud soovitud mõju: vähenenud on nii diislikütuse hind Eesti tanklates kui ka piiriülene tankimine.
- Riigipoolsete II pensionisamba maksete ajutine peatamine tähendab riigi jaoks nii kulude ajutist kokkuhoidu kui suuremat tulumaksulaekumist. Samas kui oma palgast kohustusliku kogumispensioni sissemaksete ajutise peatamise kasuks otsustas vaid marginaalne osa pensionikogujaist.
- Ehkki veeteetasu laekumine on drastiliselt vähenenud, on laevandus- ja sadamaettevõtete jätkusuutlikkus Eesti riigi jaoks strateegilise tähtsusega, mistõttu võib ka maksumeetme tulemusi ootuspäraseiks lugeda.
- Sotsiaalmaksu miinimumkohustuse kaotamise ja riigi poolt FIE sotsiaalmaksu avansiliste maksete tasumise eesmärk oli kaasa aidata hõivestaatuse säilimisele. FIE-de tegevuse lõpetamise ja tegevuse peatamise andmete põhjal saab tõdeda, et maksumeetme mõju küll oli, aga see oli väga lühiajaline.
- Isikukaitsevahendite ja muude meditsiiniliste vahendite maksusoodustuse näol on tegemist ajutise haiguspuhangust tingitud meetmega, mistõttu on magistritöö autori hinnangul käibemaksuvabastuse mõju eelarvele minimaalne s.o vahendite soetamine käibemaksu mõttes kuluneutraalne.
- Kingituste ja annetuste tulumaksuvabastuse meetmesse puutuvast Põhja-Eesti Regionaalhaiglast saabunud vastuses tõdeti, et haigla oma tegevuses seadusemuudatuse mõju ei näe. Samas on vaid ühe haigla vastuse põhjal ennatlik teha lõplikke ja põhjapanevaid järeldusi.
- Metsa majandamisega seotud meetme kasutamise ulatust hinnata paraku veel ei saa – täiendava maksuvabastuse rakendamine toimub 2020. a tuludeklaratsiooni esitamisel.

Sarnaselt Eestile on ka Eesti peamised kaubanduspartnerid – Soome, Rootsi, Läti, Leedu ja Saksamaa – koroonaviiruse majandusmõjude leevendamiseks kohaldanud mitmesuguseid maksumeetmeid. Eesti ja Eesti kaubanduspartnerite poolt koroonaviiruse tekitatud kahju leevendamiseks rakendatud maksumeetmed on paljuski sarnased: meetmed, mis lubavad rohkem paindlikkust maksude tasumisel, maksuvõlgade ajatamist ja intresside vähendamist, on kohaldamist leidnud ka Eesti peamiste kaubanduspartnerite praktikas. Samas leidub Eestis rakendatud maksumuudatuste hulgas ka eristuvaid meetmeid. Nii on Eestis muuhulgas rakendatud mitmeid püsiva iseloomuga maksumuudatusi: sellisteks püsivateks meetmeteks on digiväljaannetele vähendatud käibemaksumäära kohaldamine ja metsa majandamisega seotud

tulumaksuseaduse muudatus. Kütuste aktsiisimäärade vähendamine paistab riikide maksumeetmete võrdluses samuti silma.

Lõplike ja põhjanevate järelduste tegemiseks on teema liiga uus, kuid seda enam väärib autori hinnangul edasist uurimist. Magistritöö piiratud mahu tõttu ei olnud võimalik põhjalikumalt süveneda Eesti kaubanduspartnerite maksumeetmetesse, kuid töö autori hinnangul on siingi uurimisruumi küllaga.

SUMMARY

CORONAVIRUS-RELATED TAX CHANGES AND THE IMPACT OF IMPLEMENTED MEASURES ON THE EXAMPLE OF ESTONIA

Mari Eek

At the time of writing this Master's thesis, no issue is as topical in the world as coronavirus. One of the economic measures planned to alleviate the devastating effects of the pandemic is changes in taxation: almost all countries have developed packages of tax measures in order to offer relief for the economic struggles brought on by the virus.

In Estonia, the broader aim of the tax measures introduced because of the outbreak of coronavirus can be summarised as a wish to reduce the negative effects of the virus on the subsistence of Estonian companies and households. The tax changes passed by the Riigikogu on 15 April 2020 include a temporary suspension of payments to the second pillar of the funded pension, a reduction in the rate of excise duty on liquid fuels, interest rates and the rate of value-added tax on online media, the option of an additional deduction for income derived from forest sales and an exemption on maritime fairway fees.

This thesis compares the expected outcome of these changes in taxation with their actual results. It aims to determine whether the tax changes imposed in Estonia achieved their goals. In addition, the author maps the tax measures implemented by Estonia's main trading partners due to coronavirus.

The author's analysis indicates that although the effects of all of the tax measures related to coronavirus cannot be measured, they have nonetheless, in general, been justified:

- Implementing the reduced rate of value-added tax on online media has proved beneficial for both media outlets and consumers. Also, the number of people subscribing has risen due to the lower prices.

- The changes in tax legislation have been widely used in practice and offered relief to struggling entrepreneurs. For example, the possibility to reduce the interest rate on instalments of tax liabilities with a discretionary decision of the tax authority has been used almost 100%.
- Lowering the excise duty on diesel fuel has produced the desired effect: the price of diesel fuel has dropped in Estonia, as has the number of people refuelling across the border dropped.
- The temporary suspension of payments to the second pillar of the funded pension reduces costs for the state and boosts income tax. However, only a small proportion of pension collectors decided to suspend their contributions to the mandatory funded pension.
- Although the receipt of maritime fairway fees has decreased drastically, the sustainability of shipping and port enterprises is of strategic importance to Estonia, so the results of this measure were as expected.
- The aim of removing the minimum obligation on social tax was to help maintain people's employment status, but based on the data on the suspension or termination of activities of sole proprietors, it may be argued, that the tax measure had certain effect but the effect was only short-term.
- Tax incentives for personal protection equipment and other medical supplies is a temporary measure implemented because of the outbreak, which is why the author considers the influence of this exemption from value-added tax to be minimal, meaning that the acquisition of supplies is cost-neutral concerning value-added tax.
- In response to the measure of exempting gifts and donations from income tax, the North Estonia Medical Centre said that the hospital saw no shifts in its operations due to the change in legislation. However, it is premature to draw definitive and fundamental conclusions from the response of just one hospital.
- Unfortunately, it is as yet impossible to evaluate the extent of use of the measure connected to forest management – the additional deduction will be implemented on income tax returns for 2020.

Like Estonia itself, the country's main trading partners – Finland, Sweden, Latvia, Lithuania and Germany – have also implemented multiple tax measures to relieve the economic effects of coronavirus. The measures used by Estonia and its partners to alleviate the damage done by the virus are rather similar: measures that allow more flexibility in paying taxes, paying tax liabilities

in instalments and reducing interest rates have also been implemented by Estonia's trading partners. However, some of the country's tax measures are quite distinct. For example, Estonia has implemented multiple tax changes that are permanent in nature: the reduced rate of value-added tax on online media and the changes in income tax legislation concerning forest management. Reducing the excise duty on liquid fuels also stands out in the comparison of tax measures by country.

This subject is too recent to draw definitive or fundamental conclusions, which is why the author deems it worthy of further study. Due to the restrictions on its length, this Master's thesis could not delve into the tax measures of Estonia's trading partners, but the author feels that there is more room for research here as well.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

2018. aasta majandusülevaade. (2019). Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kättesaadav: https://www.mkm.ee/sites/default/files/majandusulevaade_2018_.pdf, 12. september 2020.
2019. aasta juuli ja seitsme kuu maksutulu (tabel). (2019). Rahandusministeerium: Riigieelarve täitmine 2019. aastal. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/eesmargidtegevused/riigieelarve-ja-majandus/riigieelarve-ja-majandusulevaated>, 12. oktoober 2020.
2020. aasta juuli ja seitsme kuu maksutulu (tabel). (2020). Rahandusministeerium: Riigieelarve täitmine 2020. aastal. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/eesmargidtegevused/riigieelarve-ja-majandus/riigieelarve-ja-majandusulevaated>, 12. oktoober 2020.
2020. aasta lisaeelarve seaduse eelnõu seletuskiri. (2020). Kättesaadav: https://www.valitsus.ee/sites/default/files/2020._aasta_lisaeelarve_eelnou_seletuskiri.pdf, 11. september 2020.
2021. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (tabel). (2020). Rahandusministeerium: 2021. aasta riigieelarve materjalid. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/eesmargidtegevused/riigieelarve-ja-majandus/riigieelarve-ja-majandusulevaated>, 17. oktoober 2020.
- Arnold, J., Brys, B., Heady, C., Johansson, A., Schweltnus, C. and Vartia, L. (2011). Tax Policy for Economic Recovery and Growth. *The Economic Journal*, 121, 59–80. Kättesaadav: https://www.researchgate.net/publication/46463363_Tax_Policy_for_Economic_Recovery_and_Growth, 3. september 2020.
- ATKEAS RT I, 30.06.2020, 6. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/103062020006>, 19. oktoober 2020.
- Augusti eest tasuti 1,6 protsenti enam makse kui 2019. aastal samal ajal. (2020). Rahandusministeerium. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/uudised/augusti-eest-tasuti-16-protsenti-enam-makse-kui-2019-aastal-samal-ajal>, 23. oktoober 2020.
- Avatud pensionikontode arv. (2020). Pensionikeskus. Kättesaadav: <https://www.pensionikeskus.ee/statistika/ii-sammas/avatud-pensionikontode-arv/>, 2. november 2020.
- Average Crude Oil Spot Price. (2020). Y-Charts. Kättesaadav: https://ycharts.com/indicators/average_crude_oil_spot_price, 25. november 2020.

- Baker, S. R., Bloom, N., Davis, S. J., Terry, S. J. (2020). COVID-induced Economic Uncertainty. *NBER Working Paper*, No. 26983. Kättesaadav: <https://www.policyuncertainty.com/media/COVID-Induced%20Economic%20Uncertainty.pdf>, 11. september 2020.
- Baldwin, R., Weder di Mauro, B. (Eds.) (2020). *Mitigating the COVID Economic Crisis: Act Fast and Do Whatever It Takes*. A VoxEU.org eBook: CEPR Press. Kättesaadav: <https://voxeu.org/content/mitigating-covid-economic-crisis-act-fast-and-do-whatever-it-takes>, 6. oktoober 2020.
- Cambridge Dictionary*. (2020) Cambridge University Press. Kättesaadav: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fiscal-stimulus>, 6. oktoober 2020.
- Canuto, O. (2020). The Impact of Coronavirus on the Global Economy. *Policy Center for the New South*. Kättesaadav: https://www.policycenter.ma/sites/default/files/PB_20-58_Canuto.pdf, 12. september 2020.
- Coronavirus (COVID-19) tax developments in EMA*. (2020). KPMG. Kättesaadav: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/03/coronavirus-covid-19-tax-developments-in-ema.html>, 15. oktoober 2020.
- Corporate taxpayers and employers*. (2020). Vero. Kättesaadav: <https://www.vero.fi/en/About-us/newsroom/corona-situation/corporate-taxpayers-and-employers/>, 17. oktoober 2020.
- COVID-19 mõju Eesti majandusele*. (2020). Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Kättesaadav: <https://www.eas.ee/covid-19-moju-estti-majandusele/>, 13. september 2020.
- COVID-19 response strategy*. (2020). Lithuania.lt. Kättesaadav: <https://lietuva.lt/en/naujienos/covid-19-response-strategy/>, 12. oktoober 2020.
- Demertzis, M., Sapir, A., Tagliapietra, S., Wolff, G. B. (2020). An effective economic response to the Coronavirus in Europe. *Bruegel, Policy Contribution*, 6. Kättesaadav: <https://www.bruegel.org/2020/03/economic-response-coronavirus/>, 12. september 2020.
- Desson, Z., Lambert, L., Peters, J. W., Falkenbach, M., Kauer, L. (2020). Europe's Covid-19 outliers: German, Austrian and Swiss policy responses during the early stages of the 2020 pandemic. *Health Policy and Technology*, 9, 405–418. Kättesaadav: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211883720300964>, 12. oktoober 2020.
- Elling, T. (2012). *Aktsiidid*. Sisekaitseakadeemia õppematerjal. Kättesaadav: <http://stud.sisekaitse.ee/Elling/Maksusustem/aktsiidid.html>, 17. oktoober 2020.
- Ettevõtted saavad eriolukorra ajal annetusi teha tulumaksuvabalt*. (2020). Rahandusministeerium. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/uudised/ettevotted-saavad-eriolukorra-ajal-annetusi-teha-tulumaksuvabalt>, 28. oktoober 2020.

- Euroopa Keskpanga majandusülevaade 6/2020*. Euroopa Keskpank. Kättesaadav: <https://www.eestipank.ee/publikatsioon/ekp-majandusulevaade/2020/euroopa-keskpanga-majandusulevaade-62020>, 4. oktoober 2020.
- Euroopa Keskpank: majanduse ergutamisel ei tohi järele anda*. (2020). ERR Uudisteportaal. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1134540/euroopa-keskpank-majanduse-ergutamisel-ei-tohi-jarele-anda>, 6. oktoober 2020.
- Euroopa Komisjoni 3. aprilli 2020 otsus 2020/491 COVID-19 puhangu mõju vastu võitlemiseks vajalike kaupade imporditollimaksu- ja käibemaksuvabastuse kohta 2020. aastal. C/2020/2146. Kättesaadav: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/491/oj>, 13. september 2020.
- Eurostatistics. Data for short-term economic analysis*. (2020). Eurostat, Publications Office of the European Union, No 9. Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/11342089/KS-BJ-20-009-EN-N.pdf/c95392e2-b63a-e7b8-25bc-663765cdee75>, 3. november 2020.
- FIE sotsiaalmaksu avansilised maksed 2020. aastal – muutub sotsiaalmaksu kuumäär*. (2020). Maksu- ja Tolliamet. Kättesaadav: <https://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/uuusilisest-isikust-ettevotjale-fie/kasulik-teave/fie-sotsiaalmaksu-1>, 25. november 2020.
- Gale, W. G., Samwick, A. A. (2016). Effects of Income Tax Changes on Economic Growth. *The Brookings Institution*. Kättesaadav: <https://www.brookings.edu/research/effects-of-income-tax-changes-on-economic-growth/>, 12. september 2020.
- Gaspar, V., Mauro, P. (2020, Mar. 5). Fiscal Policies to Protect People During the Coronavirus Outbreak. [IMF Blog]. Kättesaadav: <https://blogs.imf.org/2020/03/05/fiscal-policies-to-protect-people-during-the-coronavirus-outbreak/>, 8. oktoober 2020.
- Goniewicz, K., Khorram-Manesh, A., Hertelendy, A. J., Goniewicz, M., 5, Naylor, K., Burkle Jr, F. M. (2020). Current Response and Management Decisions of the European Union to the COVID-19 Outbreak: A Review. *Sustainability*, No. 12(9). Kättesaadav: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/9/3838/htm>, 12. september 2020.
- Government decides on plan for hybrid strategy to manage coronavirus crisis and for gradual lifting of restrictions*. (2020). Prime Minister's Office. Kättesaadav: <https://vnk.fi/en/-/hallitus-linjasi-suunnitelmasta-koronakriisin-hallinnan-hybridistrategiaksi-ja-rajoitusten-vaiheittaisesta-purkamisesta>, 11. oktoober 2020.
- Government ratifies a uniform law for all measures for containing the spread of COVID -19*. (2020). Ministry of Finance Republic of Latvia. Kättesaadav: <https://www.fm.gov.lv/en/news/61889-government-ratifies-a-uniform-law-for-all-measures-for-containing-the-spread-of-covid-19>, 28. oktoober 2020.
- Gross domestic product: detailed results on the economic performance in the 2nd quarter of 2020*. (2020). D_STATIS. Statistisches Bundesamt (Federal Statistical Office Germany). Kättesaadav: https://www.destatis.de/EN/Press/2020/08/PE20_323_811.html, 8. oktoober 2020.

Gröön, T. Põhja-Eesti Regionaalhaigla finantsjuht. 20.11.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).

II samba maksete ajutine katkestamine 2020.a. (2020). Pensionikeskus. Kättesaadav: <https://www.pensionikeskus.ee/uudis/ii-samba-maksete-ajutine-katkestamine-2020-a/>, 17. november 2020.

Impact Assessment Guidelines. (2009). European Commission. Kättesaadav: https://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/commission_guidelines/docs/iag_2009_en.pdf, 26. september 2020.

International Tax Competitiveness Index 2019. (2019). Tax Foundation. Kättesaadav: <https://taxfoundation.org/publications/international-tax-competitiveness-index/>, 12. september 2020.

Jahan, S., Mahmud, A. S., Papageorgiou, C. (2014). Back to Basic: What Is Keynesian Economics? *Finance & Development*, 51 (3), 53–54. Kättesaadav: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/09/basics.htm>, 6. oktoober 2020.

Jha, R. (2020). Sweden's 'Soft' COVID-19 Strategy: An Appraisal. *Observer Research Foundation Occasional Paper*, 258. Kättesaadav: <https://www.orfonline.org/research/swedens-soft-covid19-strategy-an-appraisal-69291/>, 11. oktoober 2020.

Juhend. COVID-19 viiruse ennetamiseks ja peatamiseks kasutatavate isikukaitsevahendite jm meditsiiniliste vahendite tolli- ja käibemaksuvaba import, käibemaksuvaba ühendusesisene soetus ja siseriikliku käibe maksustamine 0%-lise maksumääraga. (2020) Maksu- ja Tolliamet. Kättesaadav: https://www.emta.ee/sites/default/files/ariklient/toll-kaubavahetus/eriolukord/juhis_covid-19_impordivabastus_26.05.2020.pdf, 28. oktoober 2020.

Jürma, M. Maksu- ja Tolliameti teabeosakonna strateegilise analüüsi valdkonnajuht. 14.12.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).

Kasekamp, K. Sotsiaalministeeriumi tervisesüsteemi arendamise osakonna tervisevõrdsuse poliitika juht. 02.10.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).

Kattai, R. (2020) *Restart pärast kriisi.* Ettekanne. Kättesaadav: https://www.slideshare.net/eestipank/rasmus-kattai-ettekanne-restart-prast-kriisi?fbclid=IwAR1pE-oEqIcA19UGmKFIO8yZskCvGNlyMNFzN0_kqKqw20CgIFWqX70KqwE, 11. september 2020.

Kelly, H. (2011). The classical definition of a pandemic is not elusive. *Bulletin of the World Health Organization*, Vol. 89, No. 7. Kättesaadav: <https://www.who.int/bulletin/volumes/89/7/11-088815/en/#:~:text=A%20pandemic%20is%20defined%20as,are%20not%20considered%20pandemics.>, 8. oktoober 2020.

- Kiveste, R. Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna analüütik. 09.10.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).
- KMS RT I, 21.04.2020, 17. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121042020017>, 9. oktoober 2020.
- Koroonakriisiga seotud maksumeedmed said Riigikogu heakskiidu.* (2020). Rahandusministeerium. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/uudised/koroonakriisiga-seotud-maksumeedmed-said-riigikogu-heakskiidu>, 27. september 2020.
- Kriisimeetmed ettevõtjatele.* (2020). Maakondlike arenduskeskuste võrgustik. Kättesaadav: <https://www.arenduskeskused.ee/kriisimeetmed-ettevotjatele/>, 23. oktoober 2020.
- Kütuse keskmine müügihind.* (2020). Maksu- ja Tolliamet. Kättesaadav: <https://www.emta.ee/et/ariklient/aktsiisid-vara-hasartmang/ulevaade-kutuse-kaitlemisest/kutuse-keskmise-muugihind>, 25. november 2020.
- Landais, C., Saez, E., Zucman, G. (2020). *A progressive European wealth tax to fund the European COVID response.* VOX, CEPR Policy Portal. Kättesaadav: <https://voxeu.org/article/progressive-european-wealth-tax-fund-european-covid-response>, 6. oktoober 2020.
- Laos, M. Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna analüütik. 07.10.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).
- Last, J. M. (Ed.) (2001) *A dictionary of epidemiology.* 4th ed. New York: Oxford University Press. Retrieved from https://pestcontrol.ru/assets/files/biblioteka/file/19-john_m_last-a_dictionary_of_epidemiology_4th_edition-oxford_university_press_usa_2000.pdf, 8. oktoober 2020.
- Latvia: Tax developments in response to COVID-19.* (2020). KPMG. Kättesaadav: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/latvia-tax-developments-in-response-to-covid-19.html>, 17. oktoober 2020.
- Listings of WHO's response to COVID-19.* (2020). World Health Organization. Kättesaadav: <https://www.who.int/news-room/detail/29-06-2020-covidtimeline>, 8. oktoober 2020.
- Luts, J. Veeteede Ameti finantsjuht. 06.10.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).
- Läns, S. Postimees Grupp AS levijuht. 24.11.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).
- Majandusareng – me ei tea tihti oma õnnestumiste ega ebaõnnestumiste põhjuseid.* (2014). Riigikontroll. Kättesaadav: https://www.riigikontroll.ee/Portals/0/Upload/Majandusareng_õnnestumiste_ebaõnnestumiste_pohjused.docx, 12. september 2020.

- Maksusüsteemi konkurentsivõimelisuse analüüs, sh Eesti tööstusettevõtete tootmissisendi hindasid mõjutavate maksude ja tasude analüüs võrdluses naaberriikidega. Lõpparuanne.* (2020). Deloitte. Kättesaadav: https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/riigikantselei/strateegiaburoo/maksusustee mi_konkurentsivõimelisuse_analuusi_loppraport.pdf, 11. september 2020.
- Maksu- ja Tolliameti info seoses eriolukorraga.* Maksu- ja Tolliamet. Kättesaadav: <https://www.emta.ee/et/eriolukord>, 2. oktoober 2020.
- Maksu- ja tollipoliitika.* (2020). Rahandusministeerium. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/maksu-ja-tollipoliitika>, 11. september 2020.
- Mandel, M. Äripäeva peatoimetaja. 16.11.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).
- Measures in Latvia to support sectors that have suffered crisis costs due to spread of COVID-19.* (2020). TGS Baltic. Kättesaadav: <https://www.tgsbaltic.com/en/publications/measures-in-latvia-to-support-sectors-that-have-suffered-crisis-costs-due-to-spread-of-covid-19/>, 17. oktoober 2020.
- MKS RT I, 30.06.2020, 30. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/MKS>, 9. oktoober 2020.
- Morens, D. M., Folkers, G. K., Fauci, A., S. (2009). What Is a Pandemic? *The Journal of Infectious Diseases*, 200 (7), 1018–1021. Kättesaadav: <https://academic.oup.com/jid/article/200/7/1018/903237>, 8. oktoober 2020.
- MSOS RT I, 06.05.2020, 20. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020020>, 18. oktoober 2020.
- Mõjude hindamise meetodika.* (2012). Justiitsministeerium ja Riigikantselei. Kättesaadav: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/mojude_hindamise_meto odika.pdf, 8. oktoober 2020.
- Nakkushaigused A-Ü: COVID-19.* (2020) Terviseamet. Kättesaadav: <https://www.terviseamet.ee/et/nakkushaigused-a-u/covid-19>, 10. oktoober 2020.
- OECD. (2020) Covid-19 tax policy and other measures. [Table]. Kättesaadav: www.oecd.org/tax/covid-19-tax-policy-and-other-measures.xlsm, 5. september 2020.
- OECD Economic Outlook.* (2020). OECD. Issue 1, No 107. Kättesaadav: https://read.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook/volume-2020/issue-1_0d1d1e2e-en#page263, 26. oktoober 2020.
- Our World in Data COVID-19 database. (2020). Coronavirus Pandemic (COVID-19). Statistics and Research. [Online]. Kättesaadav: <https://ourworldindata.org/coronavirus>, 10. oktoober 2020.
- Parts, E. (2012). *E-kursuse "Majandusõpetus P2TP.TK.055" materjalid.* Tartu Ülikool. Kättesaadav: <http://dSPACE.ut.ee/bitstream/handle/10062/29059/Majandusopetus.pdf>, 6. oktoober 2020.

- Paulus, A. (2018). Maksusüsteemi kujundamise üldine raamistik, lähtekohad ja väljakutsed. *Poliitikauuringute Keskus Praxis, Praxise maksusüsteemi mõttehommiku teemapaber*. Kättesaadav: http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2018/04/MH_teemapaber_24okt.pdf, 11. september 2020.
- Payment arrangements with eased terms no longer available after 31 August.* (2020). Vero. Kättesaadav: <https://www.vero.fi/en/About-us/newsroom/corona-situation/corporate-taxpayers-and-employers/you-can-request-a-payment-arrangement-for-your-company-with-eased-terms/>, 17. oktoober 2020.
- Policy measures taken against the spread and impact of the Coronavirus – 20 August 2020.* European Commission. Kättesaadav: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/coronavirus_policy_measures_20_august.pdf, 12. oktoober 2020.
- Policy responses to COVID-19. Policy Tracker.* (2020). IMF. Kättesaadav: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>, 17. oktoober 2020.
- Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos 2020. Seletuskiri. (2020). Rahandusministeerium: Prognoosid. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigieelarve-ja-majandus/majandusprognoosid>, 4. oktoober 2020.
- Registrite ja Infosüsteemide Keskus. (2020). Äriregistri ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri statistika: kustutatud ettevõtjate arv [E-andmebaas]. Kättesaadav: <https://www.rik.ee/et/e-ariregister/statistika>, 26. november 2020.
- RES2020 RT I, 21.04.2020, 59. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/RES2020>, 17. oktoober 2020.
- Riigi 2020. aasta lisaeelarve seadusega seonduvate seaduste muutmise seadus (COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud meetmed) 169 SE. Algatamine: seletuskiri. (2020a). Kättesaadav: [https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/cad9e912-b0d8-428d-be1f-b14e22ed5ecd/Riigi%202020.%20aasta%20lisaeelarve%20seadusega%20seonduvate%200seaduste%20muutmise%20seaduse%20\(COVID-19%20haigust%20p%C3%B5hjustava%20koroonaviiruse%20levikuga%20seotud%20meetmed\)%20eeln%C3%B5u%20\(169%20SE%20II\)](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/cad9e912-b0d8-428d-be1f-b14e22ed5ecd/Riigi%202020.%20aasta%20lisaeelarve%20seadusega%20seonduvate%200seaduste%20muutmise%20seaduse%20(COVID-19%20haigust%20p%C3%B5hjustava%20koroonaviiruse%20levikuga%20seotud%20meetmed)%20eeln%C3%B5u%20(169%20SE%20II)), 15. september 2020.
- Riigi 2020. aasta lisaeelarve seadusega seonduvate seaduste muutmise seadus (COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud meetmed) 169 SE. RT I, 21.04.2020, 1. (2020b). Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121042020001>, 15. september 2020.
- Riigi eelarvestrateegia 2021-2024.* (2020). Rahandusministeerium: 2021. aasta riigieelarve materjalid. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/eesmargidtegevused/riigieelarve-ja-majandus/riigieelarve-ja-majandusulevaated>, 5. oktoober 2020.

- Saarniit, A., Strikholm, B., Branten, E., Kirpson, G., Ljadov, H., Oja, K., Urke, K., Matsulevitš, L., Rell, M., Soosaar, O., Kattai, R., Pert, S., Raudsaar, T., Klettenberg, T. (2020). *Rahapoliitika ja majandus, Eesti Panga toimetised*, Nr 3. Kättesaadav: <https://www.eestipank.ee/publikatsioon/rahapoliitika-ja-majandus/2020/rahapoliitika-ja-majandus-32020>, 11. oktoober 2020.
- Sadilov, M., Õun, K. (2013). Maksustamine ning aktsiisid Eestis. *Eesti statistika kvartalikirj*, 2, 56–69. Kättesaadav: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ng_LFxjuVqYJ:https://www.stat.ee/dokumendid/70127+&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=ee, 17. oktoober 2020.
- Shevchuk, O., Mentuh, N. (2020). Tax Benefits as an Element of Supporting Economic Entities in the COVID-19 Fighting Period: Comparative and Legal Aspects. *Analyses and Studies*, 1 (9), 21–31. Kättesaadav: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:5qsu5HKg52MJ:https://econjournals.sgh.waw.pl/ASCASP/article/download/2419/2137+&cd=1&hl=et&ct=clnk&gl=ee>, 3. september 2020.
- Sissemaksed peatas ajutiselt 9575 inimest.* (2020). Pensionikeskus. Kättesaadav: <https://www.pensionikeskus.ee/uudis/sissemaksed-peatas-ajutiselt-9575-inimest/>, 2. november 2020.
- Skirbutienė, G. (2020). *COVID-19 Lithuanian tax news*. Sorainen. Kättesaadav: <https://www.sorainen.com/publications/covid-19-lithuanian-tax-news/>, 17. oktoober 2020.
- Somov, V. (2020) Registrate ja Infosüsteemide Keskuse andmed tegevuse peatanud FIE-de kohta. Kättesaadav: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1V41HXFAH17OzQWDVDPHnAgS4pazJ_nzdV6tEHUOYhB8/edit?usp=sharing, 4. detsember 2020.
- Statistikaamet. (2012). Kriisiaastate maksumuudatuste mõju Balti riikides. [Statistikablogi]. Kättesaadav: <https://statistikaamet.wordpress.com/2012/03/29/kriisiaastate-maksumuudatuste-moju-balti-riikides>, 4. september 2020.
- Statistikaamet. (2020). Teenuste väliskaubanduses eelistame põhjanaabreid. [Statistikablogi]. Kättesaadav: <https://statistikaamet.wordpress.com/2020/07/03/teenuste-valiskaubanduses-eelistame-pohjanaabreid/>, 4. oktoober 2020.
- Statistikaameti väliskaubanduse rakendus data.stat.ee. Kättesaadav: <https://data.stat.ee/profile/country/ee/>, 8. oktoober 2020.
- Steindel, C. (2001). The Effect of Tax Changes on Consumer Spending. *Current Issues in Economics and Finance*, 7 (11). Kättesaadav: <https://core.ac.uk/download/pdf/6867351.pdf>, 3. september 2020.
- Stiglitz, J. E. (1995). *Ühiskondliku sektori ökonomika*. XXVIII. Tallinn: Külim.

- Support measures for taxpayers and businesses during Covid-19 in Latvia.* (2020). IOTA. Kättesaadav: <https://www.iota-tax.org/news/support-measures-taxpayers-and-businesses-during-covid-19-latvia>, 17. oktoober 2020.
- Tax and fiscal policy in response to the Coronavirus crisis: Strengthening confidence and resilience.* (2020). OECD. Kättesaadav: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tax-and-fiscal-policy-in-response-to-the-coronavirus-crisis-strengthening-confidence-and-resilience-60f640a8/>, 2. september 2020.
- Tax Policy Reforms 2020. OECD and Selected Partner Economies.* (2020). OECD. Kättesaadav: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reforms-2020_7af51916-en#page1, 5. oktoober 2020.
- Tax Reliefs in Finland due to COVID-19.* (2020). Borenium. Kättesaadav: <https://www.borenium.com/2020/03/25/tax-reliefs-in-finland-due-to-covid-19/>, 17. oktoober 2020.
- The coronavirus shock: a story of another global crisis foretold and what policymakers should be doing about it.* (2020). UNCTAD. Kättesaadav: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gds_tdr2019_update_coronavirus.pdf, 12. september 2020.
- The Finnish tax measures in response to COVID-19.* (2020). KPMG. Kättesaadav: <https://home.kpmg/fi/fi/home/Pinnalla/2020/04/finnish-tax-measures-in-response-to-covid-19-article-2.html>, 17. oktoober 2020.
- Tiirinki, H., Tynkkynen, L.-K., Sovala, M., Atkins, S., Koivusalo, M., Rautiainen, P., Jormanainen, V., Keskimäki, I. (2020). COVID-19 pandemic in Finland – Preliminary analysis on health system response and economic consequences. *Health Policy Tehnology*, 9 (4), 649–662. Kättesaadav: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7451008/>, 11. oktoober 2020.
- Tolli- ja käibemaksuvabastuse rakendamise pikendamine COVID-19 ennetamiseks/peatamiseks kasutatavate isikukaitsevahendite jm med. vahendite importimisel ja ühendusesisesel soetamisel, nende siseriikliku käibe 0%-lise maksumääraga maksustamise pikendamine.* (2020). Maksu- ja Tolliamet. Kättesaadav: <https://www.emta.ee/et/tolli-ja-kaibemaksuvabastuse-rakendamise-pikendamine-covid-19-ennetamisekspeatamiseks-kasutatavate>, 16. november 2020.
- TuMS RT I, 10.07.2020, 68. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122012031?leiaKehtiv#para61lg63>, 13. september 2020.
- Ulejev, T. Ekspress Meedia AS levi- ja klienditeenindusdirektor. 18.11.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri).
- Van der Wielen, W. (2019). The Macroeconomic Effects of Tax Reform: Evidence from the EU. *JRC Working Papers on Taxation and Structural Reforms*, No. 04. Kättesaadav: <https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc116961.pdf>, 4. september 2020.

- VAT implications in Finland due to the current coronavirus situation.* (2020). Roschier.
Kättesaadav: <https://www.roschier.com/newsroom/vat-implications-in-finland-due-to-the-current-coronavirus-covid-19-situation/>, 17. oktoober 2020.
- Võrk, A. (2007). *Kvantitatiivsete meetodite rakendamiste näiteid poliitikamõtjude eel- ja järelhindamisel.* Tartu Ülikool/PRAXIS. Kättesaadav: <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2007-Kvantitatiivsete-meetodite-rakendamise-naiteid.pdf>, 26. september 2020.

LISAD

Lisa 1. Põhja-Eesti Regionaalhaigla vastus infopäringule (kingitused ja annetused)

Tere, Mari!

Me ei ole seda põhjalikumalt analüüsinud, kuid konteeritud annetusi vaadeldes ei ole rahalised annetused 2019 ja 2020 I p.a. võrdluses muutunud. Siin võib olla aga erinevaid mõjutajaid:

- Mitmed ettevõtted toetasid Regionaalhaigla personali tööd I laine perioodil läbi in-kind annetuste, mis meie raamatupidamises ei kajastu.
- Regionaalhaigla ei tegele aktiivselt annetuste kogumisega, mistõttu on meile saabuvald annetused väikesemahulised ning spontaansed.
- Kuigi annetusi on meil vähem, toetavad juriidilised isikud meie tegevust läbi sihtfinantseeringute, sponsoreluse või toetuste.

Nende mõjude kokkuvõttev tulemus on aga pigem see, et meie tegevuses me annetuse tulumaksuvabastuse mõju ei näe.

Parimat

Taavi Gröön

Lisa 2. Sotsiaalministeeriumi vastus infopäringule (sotsiaalmaksu miinimumkohustusega seotud muudatused)

Tere

Mõju hindamist sellele muudatusele Sotsiaalministeeriumi poolt tehtud ei ole sh et kui paljudel isikutel selle muudatuse tõttu kindlustus võis säilida. Põhjalikum mõjuanalüüs tervisevaldkonnas on plaanis koostada järgneval aastal.

Maksulaekumise mõjusid hindab aga Rahandusministeerium (kui palju laekus maksutulu vähem ja kui paljud seda võimalust kasutasid jms). Sealt oskab teid järje peale aidata ehk Risto Kaarna (lisatud koopiasse).

Lugupidamisega
Kaija Kasekamp

Lisa 3. Rahandusministeeriumi vastus infopäringule (vähendatud käibemaksumäära kohaldamise laiendamine)

Tere,

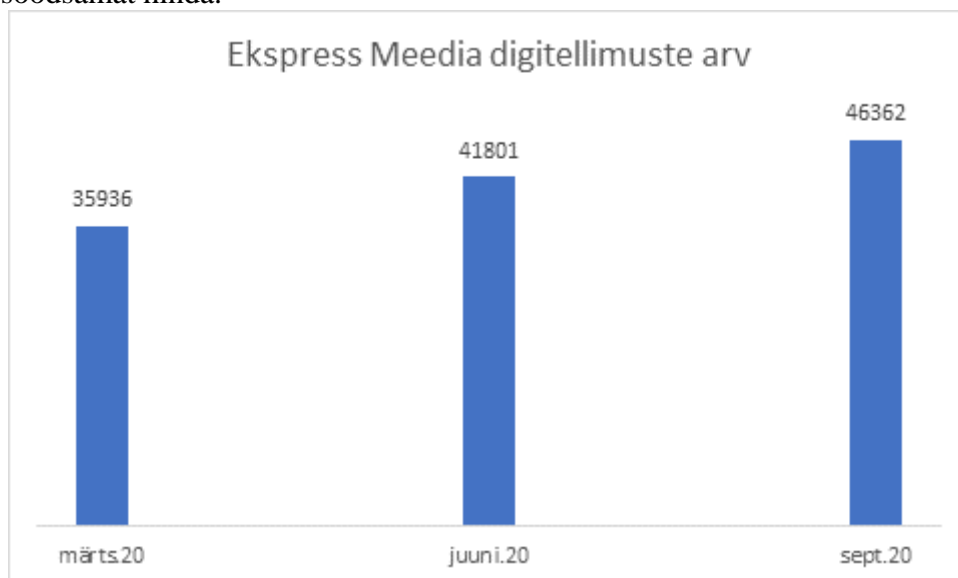
Vahehindamist (vms kuist jälgimist sarnaselt nt. töötasu hüvitisega) ei ole antud COVID-19 meetme puhul läbi viidud ning arvestatud on seletuskirjas välja toodud mõjuga.

Parimat,
Rait Kiveste

Lisa 4. Ekspress Meedia AS vastus infopäringule (e-väljaannetele kohalduv vähendatud käibemaksumäär)

Tere,

Digitellimuste numbrid on Ekspress Meedia vaates kvartali lõpu seisudega kasvanud järgmiselt ja maksumäära vähendamine on võimaldanud tarbijatele pakkuda tõesti seeläbi planeeritust soodsamat hinda.

Parimat,
Tarvo Ulejev
Ekspress Meedia

Lisa 5. Äripäev AS vastus infopäringule (e-väljaannetele kohalduv vähendatud käibemaksumäär)

Tere,

Selle maksumuudatuse eesmärgiks polnud jõuda toote hinda, vaid anda toimetustele lisapuhvrit sisu tootmiseks, ajakirjanike palkade maksmiseks olukorras, kus Eesti sisuliselt ainsa ELi riigina ei toetanud koroonahäirega lahvatamisel eraldi meetmena meediafirmasid.

ÄP puhul moodustavad üle 90% tellijatest juriidilised isikud, kes arvestavad nagunii käibega enne KM määra ja seega KM määra muutus neid ei mõjuta ja ka ÄPle jääb maksumuudatuse rahaline mõju üsna piiratuks.

Terv

Meelis Mandel

Lisa 6. Postimees Grupp AS vastus infopäringule (e-väljaannetele kohalduv vähendatud käibemaksumäär)

Tere!

Meie digipaketi hinnad ei ole sel aastal muutunud.
Üldine trend on, et digitellimuste arv kasvab.

Tervitades
Signe Läns
AS Postimees Grupp
levijuht
tel: +372 666 2309
mob: +372 505 2332
e-post: signe.lans@postimeesgrupp.ee
www.postimeesgrupp.ee

Lisa 7. Maksu- ja Tolliameti vastus infopäringule

Tere, Mari

Sain meie analüütikutelt täiendava sisendi Sinu küsimustele.

Kas on teada, et kui palju tegelikult kasutati maksuvaba ühendusesisese soetamise võimalust isikukaitsevahendite ja muude med.vahendite osas

Seda arvutust ei ole me teinud, kuna meil puudub ammendav nimekiri ettevõtetest, kes isikukaitsevahendeid ja muud meditsiinivahendeid on ühendusesiseselt soetanud. Lisaks puudub ka tehingupartnerite loetelu. See arvutus tuleks umbkaudne, kuna oleks tuletatud tegevusalade ja potentsiaalsete soetajate andmete alusel.

Maksuvõla ajatamisel intressimäära vähendamine (andmed III kv lõpu seisuga)

Meede: Maksuintressi vähendamine 0,03%ni praeguse 0,06% asemel – rakendub kõigile võlglastele ja siin hulgas on ka juhtumid, kus rakendatud on 25-50% soodustust.

ISIKUID, KELLELE INTRESSI ARVESTATI	ARVESTATUD INTRESS	SH_AJAT	TAVAOLUKORRAS OLEKS INTRESS OLNUD
39 668	4 673 482	331 711	9 346 962

Meede: Maksuvõlgade tasumise ajatamisel intressimäära vähendamine kuni 100% praeguse 50% asemel – ajatamine vastavalt kaalutusotsusele.

ISIKUID, KELLELE INTRESSI ARVESTATI	ARVESTATUD INTRESS	SH_AJAT	TAVAOLUKORRAS OLEKS INTRESS OLNUD
8 326	83	38	5 595 987

Kui suur on summa, mis on kantud I pensionisambasse II samba arvelt?

Kas Sa mõtled siin muudatust, mille kohaselt peatas riik alates 1. juulist 2020. a kuni 31. augustini 2021. a pensioni II sambasse sotsiaalmaksu arvelt tehtavad sissemaksed (4%)?

Kui jah, siis andmete poolelt on MTA-l eristatavad:

- Sotsiaalmaks 33%
  - kogumispension, mida arvestatakse isiku töötasult – ehk 2%, mis on kinnipeetud kohustusliku kogumispensioni makse määr.
- ja see 4% sissemaks meie andmetes ei kajastu.

I ja II sammaste vaheline dünaamika ja muutused on olemas Sotsiaalkindlustusametil.

I samba puhul - tööandjad maksavad 33% töötaja palgast sotsiaalmaksuks, millest 13% läheb ravikindlustuseks ja 20% praeguste pensionäride pensionideks.

II samba puhul kogub töötav inimene enda pensioni ise, makstes oma brutopalgast 2% pensionifondi. Riik lisab sellele töötaja palgalt arvestatava 33% sotsiaalmaksu arvelt 4%.

Seega on palgast arvestatud sotsiaalmaks 33% ja palgast arvestatud kogumispensioni makse 2% TSD-l kajastatud ja MTA-l olemas, kuid 4%ne makse sotsiaalmaksult meil andmetes ei kajastu.

Lisa 7 järg

Ma loodan, et mu vastused on praeguses etapis Sulle ammendavad. Kuid kui tekib lisaküsimusi, siis püüan neile ka vastata.

Lugupidamisega

Merilin Jürma
Maksu- ja Tolliamet
Teabeosakond
Strateegilise analüüsi valdkonnajuht
676 1448

Lisa 8. Rahandusministeeriumi vastus infopäringule (aktsiisid)

Tere!

Viimane meetmetega seotud mõjude hindamine toimus rahandusministeeriumi suveprognoosi raames ning seletuskirjas leiab tabeli ka viimaste mõjude kohta. Tulemusi on veel vara hinnata. Eelkõige oodatakse tulemusi diislikütuse langetamisest. Hetkel on meil ainult teada, et viimastel kuudel on jõudsalt kasvanud diislikütuse jaemüük piiriäärsetes maakondades. Ettevõtete tankimise kohta on meil rohkem infot alles järgmise aasta teises pooles, kuna oktoobrini 2021 on ettevõtetel aega küsida tagasi 2020. aasta jooksul väljaspool Eestit soetatud kütuselt käibemaks. Need on ka meie peamised andmed hindamaks transpordisektori tekitatud aktsiisikahju. Kas teil on huvi saada andmeid maakondade lõikes diislikütuse jaemüükide kohta?

Tervitades,
Merliin Laos
Fiskaalpoliitika osakond
Rahandusministeerium

---

merliin.laos@fin.ee
[+372 611 3115](tel:+3726113115)

Suur-Ameerika 1/ Tallinn 10122/ Eesti
www.fin.ee

Lisa 9. Veeteede Ameti vastus infopäringule (veeteetasu maksuvabastus)

Tere Mari

Täname Teid huvi tundmast veeteetasu ajutise vabastuse mõjust Eesti laevakülastuste arvule ja veeteetasu laekumisele.

Detailne ülevaade nii laevade arvu, kui veeteetasu osas kuude lõikese viimaste aastate jooksul on leitavad kirjale lisatud Exceli failist.

Lugupidamisega

Janno Luts
finantsjuht
Veeteede Amet

Tel: 620 5523
e-post: janno.luts@vta.ee
www.veeteedeamet.ee

Lisa 10. Laevade arv ja veeteetasu laekumine (30.09.2020 seis)

Laevade arv KOKKU (tk)				Vahe 18 / 19	Vahe 19 / 20
Kuu	2018	2019	2020		
1	835	767	822	-68	55
2	788	833	799	45	-34
3	884	923	838	39	-85
4	940	961	816	21	-145
5	1 045	1 055	834	10	-221
6	1 040	1 090	947	50	-143
7	1 081	1 183	1 031	102	-152
8	1 073	1 104	1 025	31	-79
9	966	1 075	940	109	-135
10	1 021	1 031		10	
11	928	990		62	
12	852	885		33	
Kokku	11 453	11 897	8 052	444	-939

Veeteetasu KOKKU (eurot)				vahe 18 / 19	vahe 19 / 20
Kuu	2018	2019	2020		
1	1 479 111	1 464 951	1 556 938	-14 159	91 987
2	1 397 210	1 581 004	1 496 101	183 794	-84 902
3	1 509 103	1 637 160	1 642 382	128 056	5 222
4	1 525 634	1 507 805	0	-17 829	-1 507 805
5	1 893 635	1 898 224	0	4 589	-1 898 224
6	1 773 966	1 855 670	0	81 704	-1 855 670
7	1 688 008	1 637 163	0	-50 845	-1 637 163
8	1 548 937	1 434 152	0	-114 785	-1 434 152
9	1 424 398	1 263 528	0	-160 870	-1 263 528
10	1 348 526	1 245 820		-102 706	
11	1 255 594	1 303 229		47 636	
12	1 114 953	1 348 817		233 864	
Kokku	17 959 074	18 177 524	4 695 422	218 449	-9 584 236

Allikas: Luts, J. 06.10.2020 vastus töö autori järelepärimisele (elektronposti kiri)

Lisa 11. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina Mari Eek

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Koroonaviirusega seotud maksumuudatused ning rakendatud meetmete mõju Eesti näitel,

mille juhendaja on Kaidi Kallaste,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

---

01. jaanuar 2021.a

---

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtjaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. jq 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.